

ՄԵՐ ԱՆԿԻՒՆԷՆ

Եկաւ, Յանձնեց Ու Զեռացաւ

Առաջին անգամ ըլլալով Զայաստանի բարձրաստիճան մէկ պաշտօնեան բարձրաձայն ըսաւ այն ինչ, որ Զայ հասարակութեան մեծ մասին մօտ արդէն իսկ ձեւաւորուած կարծիք էր, ժամանակէ մը ի վեր:

ՀՀ Անվտանգութեան Խորհուրդի քարտուղար Արմէն Գրիգորեանը, յայտարարեց՝ «Երբ մենք ամբողջովին կախուած էինք Ռուսաստանից, Ռուսաստանը եկել, մեր ձեռքից վերցրել է Լեռնային Ղարաբաղը, վերադարձրել է Ատրպէյճանին, յետոյ ետ գնացել, սա է ամբողջ իրականութիւնը: Ես պնդում եմ՝ Ռուսաստանը վերցրել է Լեռնային Ղարաբաղը»:

Ռուսաստանի շարք մը կառավարական ներկայացուցիչներ փորձեցին հակադարձել Գրիգորեանի խօսքերուն անկապ ու անհասկանալի խօսքերով: Մին ըսաւ թէ այդ վիրաւորական է Զայ ժողովուրդին համար: Թէ այդ խօսքերը ի՞նչպէս կրնան վիրաւորել հայութիւնը, երբ ան իր աչքերով տեսաւ, այն ինչ որ տեղի ունեցաւ Արցախի ու Արցախահայութեան հետ ու զգաց բարեկամ ու դաշնակից երկրի լուռ մեղսակցութիւնը թշնամիին հետ:

Մէկ այլ Ռուս պաշտօնեայ ըսաւ, որ Գրիգորեանը պէտք է ծանօթանայ այս հարցին վերաբերեալ հայ քաղաքական գործիչներու յայտարարութիւններուն: Ո՞ր գործիչներու, ո՞ր յայտարարութիւններու մասին է խօսքը ոչ միայն յստակ չէ այլ իմաստազուրկ: Եթէ Մոսկուան ունէր պատասխան այդ պէտք է ներկայացուէր Զայ հանրութեան օրինակներով ու պատշաճ բացատրութիւններով, թէ ի՞նչ քայլեր առնուած են իրենց կողմէ՝ կանխելու համար Արցախի աղէտը:

Գրիգորեանի տուած գնահատականը հիմնուած է 2020 թուականի Նոյեմբերէն ետք տեղի ունեցած իրադարձութիւններու հերթականութեան վրայ: Ռուս խաղաղապահները ժամանեցին Լեռնային Ղարաբաղ պաշտպանելու համար տեղւոյն բնակչութիւնը եւ գործադրութեան ղեկու պատերազմի աւարտին գոյացած համաձայնութիւնները: Երբ Ատրպէյճանական զօրքերը սկսան խախտել զինադադարի սահմանները, ոչ մէկ քայլ առաւ վերականգնելու համար նախկին իրավիճակը, երբ «բնապահպանները» փակեցին ճանապարհը չփորձեց հեռացնել զանոնք ճամբու երթելու մասէն: Երբ Արցախահայութիւնը ենթարկ-

Զայաստանը ԵՄ-ին Անդամակցելու Զամար Զանրաքուէ Պիտի Զկատարէ՝ Յայտարարեց Փաշինեան

«Ես Եւրոմիութեան ամպիրոնից յայտարարել եմ, որ Զայաստանը պատրաստ է ԵՄ-ին մօտ լինել այնքան, ինչքան ԵՄ-ն դա հնարաւոր կը համարի: Եթէ ես մտածէի, որ Զայաստանի ժողովուրդը այդ գաղափարին չի աջակցում, նման յայտարարութիւն չէի անի»:

Ժողովրդավարութեան հայկական համագումարին ժամանակ իր խօսքին մէջ այս մասին յայտնեց ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանը՝ շարունակելով. «Հիմա խնդիրն ինչի՞ մէջ է՝ անել հանրաքուէ, որ պարզել ժողովրդի կարծիքը: Կը ներէք, ես որպէս պաշտօնեայ, որն իրաւասու է ներկայացնել ՀՀ ժողովրդին, գիտեմ ՀՀ ժողովրդի կարծիքը»:

Ան մանրամասնեց, որ եթէ հանրաքուէ կատարուի, նախ պէտք է քարոզարշաւ ըլլայ, որուն ժամանակ քաղաքացիները պիտի տան հարցումներ՝ ինչպէս, երբ, ինչ քայլերով, ԵՄ-ն կ'ուզէ՞, թէ՞ ոչ: «Մարդիկ հարցնելու են՝ ԵՄ-ն պատրաստ է մեզ ընդունել: Ես այդ հարցի պատասխանը չեմ կարող տալ, որովհետեւ ԵՄ-ի ներսում էլ ընթանում են գործընթացներ, ընտրութիւններ են տեղի ունենում, որոնց արդիւնքներն առնուազն հարցեր են առաջաց-

Վարչապետ Փաշինեան ելոյկ կ'ունենայ ժողովրդավարութեան Զայակական Զամագումարի ընթացքին

նում: Մենք ամենաբարձր մակարդակով յայտարարել ենք քաղաքական կամքի մասին», - նշեց վարչապետը:

Իր խօսքին մէջ վարչապետ Փաշինեան կարեւոր նկատեց նման համագումարներու կայացման կարեւորութիւնը. «Ինչո՞ւ է կարեւոր նման համագումարների եւ այս համագումարի անցկացումը, որովհետեւ ինչպէս իրաւացիօրէն նշուեց,

սա լաւ առիթ է քննարկելու Զայաստանում ժողովրդավարութեան եւ ժողովրդավարական բարեփո-

Freedom House-ի Զեկոյցը ԼՂ-ի Մէջ Ատրպէյճանի Իրականացուցածը Միջազգային Յանցագործութիւն Կ'որակէ

Freedom House միջազգային իրաւապաշտպան կազմակերպութիւնը «Ինչո՞ւ Լեռնային Ղարաբաղին մէջ հայեր չկան» վերնագրով լայնածաւալ փաստահաւաք զեկոյց ներկայացուցած է, որուն մէջ մանրամասն կերպով ուսումնասիրութեան կ'առնուին Լեռնային Ղարաբաղի մէջ տեղի ունեցած իրադարձութիւնները՝ սկսած 2020 թուականի երկրորդ զարաբաղեան պատերազմէն մինչեւ 2023 թուականի Սեպտեմբերին Լեռնային Ղարաբաղի դէմ Ատրպէյճանի ռազ-

մական յարձակմամբ եւ անոր հետեւանքներով:

Զեկոյցը, մասնաւորապէս, կը ներառէ միջազգային փաստահաւաք առաքելութեան աշխատանքը՝ ներառեալ հարցազրոյցներ հարկւրաւոր վկաներու եւ բաց աղբիւրներու հետ, որ նպատակ ունի պատասխանել այն հարցումին, թէ ինչու 2024 թուականի Մայիսի դրութեամբ Լեռնային Ղարաբաղի մէջ այլեւս հայեր չկան:

Զայաստանը Ստացած է ՆԱԹՕ-ի Գործընկերներու Զետ Զանդիպման Մասնակցելու Ուաշինկթընի Զրաւերը

Զայաստանը ստացած է Ուաշինկթընի մէջ ՆԱԹՕ-ի գազաթափօղովին՝ գործընկերներու ձեւաչափով միջոցառման եւ կազմակերպութեան 75-ամեակին նուիրուած յարակից միջոցառումներուն մասնակցելու հրաւէր եւ հաստատած է մասնակցութիւնը, «Ազատութեան» յայտնեց ԱԳՆ խօսնակ Անի Բաղալեանը:

Այդ հաւաքին հրաւիրուած է նաեւ Ատրպէյճանի արտաքին գործերու նախարարը, Պաքուի մէջ յայտնած է ԱՄՆ պետական քարտուղարի տեղակալ ձէյմզ Օ'պրայլընը:

Հնարաւոր է արդեօք, որ Ուաշինկթընի մէջ հայ-ատրպէյճանական բանակցութիւն տեղի ունենայ, դեռ պարզ չէ: Արտաքին գործերու նախարարութենէն նշած են, որ այս պահին այլ պայմանաւորուածութիւն չկայ:

Նախօրէին ատրպէյճանական «Թուրան»ը, իր աղբիւրներուն յոյսով ընելով գրած էր, թէ Պաշտօնի վարչակազմը կը ծրագրէ երեւանն ու Պաքուն հրաւիրել Յուլիս 9-11-ին կայանալիք ՆԱԹՕ-ի գազաթափօղովի շրջանակներուն մէջ գործընկերներու հաւաքին, նաեւ՝ խաղաղութեան պայմանագիրը ամբողջացնելու նպատակով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Ինչու Մարեց «Արբազան Շոուն», եւ Երբ Յեղափոխութեան Ֆենոմենը

ՅԵՂԻՆԵ ՄԱՍՈՒԿԵԱՆ

«Արբազան Շարժումը», աւելի ճիշտ՝ «Արբազան Շոուն», չկարողանալով հասնել իր առջեւ դրուած նպատակին՝ կառավարութեան եւ դրա ղեկավարի հրաժարական, յայտարարել է իբրեւ թէ «թայմ աութ» վերցնելու՝ ինքնամաքման ու վերակազմակերպման փուլ մտնելու մասին՝ մինչեւ կը գայ փողոցային պայքարի հերթական սեզոնն ու... ինչպէս յայտնի երգում է հնչում՝ «վաղն ամէն ինչ կը սկսուի նորից»:

Ակնյայտ է, սակայն, որ ընդդիմութիւնն այսպիսով փորձում է «կուլտուրական» ձեւակերպում տալ կօնսրյեղափոխութեան հերթական ձախողմանը, որը, նկատենք, երրորդն է 44-օրեայ պատերազմից յետոյ (նախքան 44-օրեայ պատերազմը տեղի ունեցած փորձը նոյնպէս չմոռանանք):

Մինչդեռ անկեղծութիւն ունենալու դէպքում շարժման կազմակոմիտէն ներողութիւն կը խնդրէր իր աջակիցներէրից՝ նրանց հերթական անգամ իբրեւ ռեւանշի գործիք օգտագործելու եւ հիասթափեցնելու համար, կ'ազդարարէր փողոցը հանգիստ թողնելու եւ աջատեղ այլեւս չվերադառնալու:

մասին՝ մինչեւ գալիք համապետական ընտրութիւնները մեկնարկը:

Եթէ շարժման վերակազմակերպումը ենթադրուի է 2026-ի համապետական ընտրութիւններին նախապատրաստուելուն միտուած աշխատանք, ապա պէտք է միայն ողջունել նման գործելակերպը, քանի որ, ինչպէս յայտնի կանոնն է յուշում, գալիք ընտրութիւններին պէտք է պատրաստուել վերջին ընտրութիւնների յաջորդ օրուանից: Ժամանակ, իրօք, քիչ է մնացել:

Այժմ փորձենք վերլուծել փողոցային հերթական այս պայքարի ֆիւսիլի պատճառները (կամ գուցէ խորքային պատճառը): Սովորաբար դրանք մատնանշելիս ուշադրութիւն է դարձնում շարժման արտաքին՝ վանող, արգահատանք առաջացնող փաթեթաւորման վրայ՝ սկսած լիտերի կամ ստուերային շահառուի (երկրորդ նախագահ) բացասական ռեյտինգից մինչեւ շարժման վիճահարոյց, ընդհուպ՝ ֆաշիստական լոզունգներ:

Կոնկրետ այս դէպքում մատնանշում էր Վազգէն (Բագրատ) Գալստանեանի՝ ապաքաղաքական կերպար, վարչապետի խոցելի թեկնածու լինելը, ինչպէս նաեւ նրա արած մի շարք դէստրուկտիւ յայտարարութիւններն ու գործողութիւնները:

Յնարաւոր Կը Լինի Կրկնել 2018-ի

թիւնները: Ձախողման գլխաւոր պատճառը, մինչդեռ, շարժման նկատմամբ հանրային վերաբերմունքն է, այսպէս ասած՝ ռեֆլեքսային արձագանքը արտաքին միջավայրից ստացած «գրգիռներին»:

Այս շարժումն էլ շարժանագաւ հանրային աղեկուատ աջակցութեան, որքան էլ դրա կազմակերպիչները փորձեցին գրգռել հանրային ուշադրութիւնը Տաւուշում տեղի ունեցող սահմանազատման գործընթացի ուղղութեամբ եւ այն կասեցնելու նպատակով էլ Կիրանցից քայլերով հասան Երեւան: Պարզուեց, սակայն, որ մայրաքաղաք հասնելուն պէս օրակարգի խեղաթիւրում տեղի ունեցաւ՝ սահմանազատման գործընթացի կասեցումը սահուն կերպով վերածեց վարչապետին ուղղուած ծիծաղաշարժ հաթիւթների՝ «հրաժարական տուր, թէ չէ...» (շարժման կազմակոմիտէին, թերեւս, պէտք է յորդորել քաղաքականութիւնը չշփոթել «գայլն ու գառը» առակի սիւժէի հետ):

Այն, որ շարժումը չստացաւ հանրային լայն աջակցութիւն, չի նշանակում, որ մեր երկրում բոլորն են հաշտ տեղի ունեցող պրոցեսների հետ եւ/կամ չկայ իշխանութիւնից հիասթափուածների,

այսպէս ասած, բողոքական զանգուած: Անշուշտ, կայ, եւ անհեռատեսութիւն կը լինի այդ փաստի հետ հաշուի չնստելը: Սակայն փորձը ցոյց է տալիս, որ փողոցային տարատեսակ շարժումներով իշխանութիւն փոխելու մեխանիզմն այլեւս ՀՀ-ում չունի հանրային աջակցութիւն:

2018-ի յեղափոխութիւնը (որի հնարքներն ու գործիքները կրկնօրինակելով՝ ընդդիմադիր շարժումների կազմակերպիչներին թուում է, թէ կը ստանան նոյն էֆեկտը՝ իշխանութեան հրաժարական) ՀՀ քաղաքացիներին է վերադարձրել տասնամեակներ շարունակ իրենից խլուած՝ ընտրելու եւ ընտրութեան չկեղծուած արդիւնքներով իշխանութիւն ձեւաւորելու սահմանադրական գործիքը: 2018-ին մարդիկ փողոց էին դուրս եկել, ճանապարհներ էին փակուած, քանի որ կտրուել էր կապը իշխանութիւնը գաւթածների եւ իշխանութիւնը կրողի՝ ժողովրդի միջեւ: Թաւաշայ յեղափոխութիւնը ապաշրջափակեց այդ ճանապարհը, վերականգնեց խցանուած կապը, ժողովուրդն էլ յստակ գիտակցեց՝ երկրում իշխանութիւն փոխելու համար այլեւս կարիք չկայ փողոցներն օգտագործել: Դրանք պէտք է օգտագործել՝ ըստ նշանակութեան, կառուցել նորերը:

2018-ի ֆենոմենը գուցէ հնարաւոր լինի կրկնել այն դէպքում, երբ վերադառնան նախկին ռեժի-

Թուրքական «Գամբիտը» Զի Ստացում. Կովկասեան Պատերազմ

ՎԱՅՐԱՍ ԱԹԱՆՍԵԱՆ

Anadolu յայտնում է, որ Թուրքիայի իշխող եւ գլխաւոր ընդդիմադիր կուսակցութեան «պատմական հաշտութիւնը կասկածի տակ է»: «Նախագահ էրտողանի եւ ԺՀԿ առաջնորդ Օզեւլի հանդիպումից յետոյ, որի ընթացքում նրանք նախնական համաձայնութեան էին եկել 21-րդ դարի Թուրքիայի սահմանադրութեան հարցում, քեմալականների նախկին առաջնորդ Քըլըչդարօղլուն յայտարարել է, որ «իշխանական պալատների հետ չեն պայմանաւորուում, նրանց դէմ պայքարում են»: Ըստ տեղեկութիւնների, «Իշխող կուսակցութեան հետ համագործակցութեանը» դէմ է արտայայտուել նաեւ «Ստամպուլի քաղաքապետ իմամօղլուն»:

Ի պատասխան՝ էրտողանը յայտարարել է, որ անխախտ է մնում իշխող եւ ծայրայեղ ազգայնական կուսակցութեան դաշինքը: Այս ամէնը տեղի է ունենում Ուաշինգտոնում ՆԱԹՕ-ի գազաթափողովից մէկ շաբաթ առաջ: Ուրբանական պատերազմի մասին խօսելով՝ Թուրքիայի արտաքին գործերի նախարար Ֆիդանն ասել է, որ առանց Ռուսաստանի մասնակցութեան հնարաւոր չէ հասնել որեւէ համաձայնութեան: Ենթադրուում է, որ ՆԱԹՕ-ի գազաթափողովի շրջանակներում դաշինքի անդամ քսան պետութիւն Ուրբանիայի հետ անվտանգութեան երկկողմ համաձայնագիր կը ստորագրի: Թուրքիան, հաւանաբար, նրանց շարքում չի լինի, թէեւ Ուրբանիայում ԱԹՍ արտադրութիւն է հիմնադրում:

Այս ֆօնին Ռուսաստանը եւ Թուրքիան, ինչպէս նաեւ Իրանը, տարածաշրջանային խաղացողներին շատ աւելին կարող են առաջարկել ռազմական եւ տնտեսական

քիչ ռեսուրսներով հաստատելու համար, որպէսզի Հարաւային Կովկասում ազդեցութեան խնդիրը լուծուի: Մգիմօ-ի միջազգային ուսումնասիրութիւնների ինստիտուտի առաջատար աշխատակից Սիլաեւի համար այսպէս յայտնեց համալիր է այն, որ այս տարածաշրջանային խաղացողները աւելի շատ գործելիութեան համար:

Աւելի բացայայտ է արտայայտուել քաղաքագէտ Մարկարինը: Որի կարծիքով՝ «ամն-ը չի կարող Ատրպէյճանին պարտադրել, որ Հայաստանի հետ իր համար աւելի պակաս նպաստաւոր պայմաններով պայմանագիր ստորագրի»: Այդպիսին, հասկացում է, որ փոխպետքարտուղար Օպրայեանի Պաքու այցին յաջորդել են ռուսատրպէյճանական բաւական բարձր մակարդակի ոչ հրապարակային շփումներ, եւ Մոսկուան Ալիեւին երաշխաւորել է հայատրպէյճանական պայմանագրի՝ Ատրպէյճանի համար աւելի ձեռնտու պայմաններ:

Իրավիճակին յաւելեալ բարդութիւններ են բերում Ֆրանսայի խորհրդարանական եւ Իրանի նախագահական ընտրութիւնները: Կորցնելով խորհրդարանական մեծամասնութիւնը, Ֆրանսայի նախագահը, ինչպէս որ ընդունուած է ասել, վերածուում է «կաղ բաղիկի»: Իսկ Իրանում, Մասուդ Փեզեշքեանի քաղաքական ֆուրորն, անկասկած, Թեհրանի ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան սկզբունքային վերանայումներ է պարտադրելու, նոյնիսկ թէ պահպանողականները միաւորուեն, եւ

Սաիդ Ջալալին նախագահ ընտրուի:

Կարելի է կասկածել, որ Ատրպէյճանի արտաքին գործերի նախարարը կը մեկնի Ուաշինգթոն, բայց եթէ անգամ Բայրամով մասնակցի ՆԱԹՕ-ի գործընկեր երկրների արտաքին գործերի նախարարների խորհրդաժողովին, ապա հազիւ թէ այդ շրջանակներում հանդիպի Արարատ Միրզոյեանին՝ «քննարկելու խաղաղութեան համաձայնագրի հասնելու ջանքերը», ինչպէս ակնկալում են ԱՄՆ պետական ղեկավարամենտում: Պաքուն փաստացի մերժել է ամերիկեան պայմաններով Կեդրոնական Ասիա-Ատրպէյճան-Հայաստան-Թուրքիա հաղորդակցութեան նախագիծը:

Շանհայի համագործակցութեան կազմակերպութեան գազաթափողովի շրջանակներում Չինաստանի առաջնորդ Սի Մինիինը երկու պետական այց է ծրագրել Ղազախստան եւ Տաճիկստան: Մինչ այդ Ղազախստան պետական այց է կատարել Հարաւային Քորիայի նախագահը, իսկ աւելի վաղ Աստանայ է այցելել Մեծ Բրիտանիայի արտաքին գործերի նախարար, նախկին վարչապետ Քեմերոնը: Հարաւային Կովկասի, իսկ աւելի կոնկրետ Հայաստանի շուրջ «պայթուցիկ միջավայր» է ձեւաւորուում: Այս իրավիճակն Ատրպէյճանը փորձելու է իրացնել կամ բանակցութիւններով իր համար աւելի նպաստաւոր պայմանների հասնելու, կամ վերածուելու է կովկասեան պատերազմի դէտոնատորի:

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

Հրատարակելով հայաստանեան մամուլին մէջ լոյս տեսնող տարբեր յօդուածներ «ՄԱՍԻՍ» անպայմանօրէն չի բաժնի հոն արտայայտուող բոլոր տեսակետները

Շաբ.ը էջ 15

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԵՐԹ
ՊԵՏՏՆԱԹԵՐԹ
ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԵՐԹ
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August
ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY

ԼՈՒՐԵՐ

ԵՆԽՎ-Ը Բարձր Գնահատած է Հայաստանի Մեջ Ոստիկանութեան Ոլորտի Բարեփոխումներուն Գործընթացը

Եւրոպայի Խորհուրդի Խորհրդարանական Վեհաժողովը քուէարկութեամբ ընդունած է «Հայաստանի կողմէ ստանձնած պարտաւորութիւններու եւ յանձնառութիւններու կատարման մասին» բանաձեւը:

ՀՀ Ներքին գործերու նախարարութեանն էլ յայտնած են, որ Վեհաժողովը բարձր գնահատած է ժողովրդավարական զարգացման ուղղուած Հայաստանի շարունակական յանձնառութիւնը:

Բանաձեւին մէջ ընդգծուած է, որ, չնայած անվտանգային մարտահրաշարներուն եւ բարդ միջազգային միջավայրին, Հայաստանը կը շարունակէ բարեփոխումներու

յաւակնոտ օրակարգը:

Վեհաժողովը բարձր գնահատած է նաեւ համակարգային փոփոխութեան դէմ պայքարելու հարցով իշխանութիւններուն ցուցաբերած վճռականութիւնը, ինչի վկայումս են նաեւ ոստիկանութեան ոլորտի բարեփոխումները:

Բանաձեւին մէջ կը նշուի, որ Վեհաժողովը հետեւողական պիտի ըլլայ Եւրոպայի Խորհուրդին կողմէ Հայաստանի մէջ իրականացուող գործողութիւններու 2023-2026 թուականներու ծրագրին բխող համագործակցութեան նկատմամբ, որու շրջանակին մէջ կը կարելորոնին նաեւ արդարադատութեան համակարգին բարեփոխումները:

Ծառուկեանի Աղջիկէն Եւ Փեսայէն Պիտի Բռնագանձուի Շուրջ Երեք Միլիոն Տոլար

Փագիկ Ծառուկեանի փեսան ու աղջիկը

Հակափտածութեան դատարանին վճիռով կը նախատեսուի Գագիկ Ծառուկեանի աղջիկէն եւ փեսայէն յօգուտ Հայաստանի բռնագանձել աւելի քան 1 միլիոն 286 միլիոն դրամ (շուրջ երեք միլիոն տոլար), 264 հազար ԱՄՆ տոլարի պահանջի իրաւունք, 2 անշարժ գոյք, բաժնեմասեր:

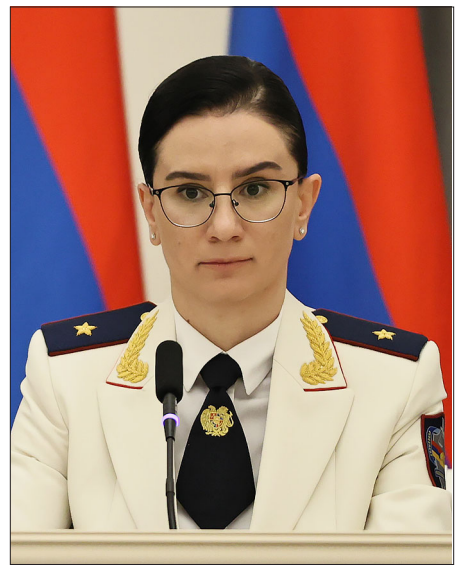
Հակափտածութեան դատարանի՝ ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման պահանջով երկրորդ վճիռը Հակափտածութեան դատարանը՝ նախագահութեամբ դատաւոր Նարինէ Աւագեանի, Կոտայքի նախկին մարզպետ, Աբովյանի նախկին քաղաքապետ Կարա-

պետ Գուրոյեանէն եւ նրա կնոջմէ՝ Ռոզա Ծառուկեանէն, յօգուտ Հայաստանի՝ կը նախատեսէ բռնագանձել Կոտայքի մարզի Առինջ գիւղին մէջ գտնուող 1 անշարժ գոյքի 9177/10.000 մասը, Կոտայքի մարզի Ծաղկաձոր համայնքի Տանձաղբիւրի փողոցի 29/2 հողամասը ամբողջութեամբ, «Ակբա ԲԱՆԿ» ԲԲ ընկերութեան 2000 հատ բաժնետոմսեր, տրամադրուած փոխառութեան չվերադարձուած մասի՝ 264.000 ԱՄՆ տոլարի պահանջի իրաւունքը, Կարապետ Գուրոյեանէն յօգուտ Հայաստանի պիտի բռնագանձուի նաեւ 1.286.545.113 ՀՀ դրամ:

Մինչ Օրս Ապօրինի Գոյքի Բռնագանձման Գործերով ՀՀ-ին Փոխանցուած Է 7 Անշարժ, 1 Շարժական Գոյք, Շուրջ 687 Միլիոն Դրամ

Գլխաւոր Դատախազութեան Ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման գործերով վարչութեան ձեւաւորումէն ի վեր՝ Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիները կը սպասեն արդիւնքներու, որոնք այսօր սկսած են նշմարուիլ:

ՀՀ Դատախազութեան 106-ամեակին եւ Դատախազութեան աշխատակիցի օրուան նուիրուած հանդիսաւոր նիստին այս մասին ըսած է գլխաւոր դատախազ Աննա Վարդապետեանը՝ խօսելով փտածութեան դէմ պայքարի մասին:

ՀՀ գլխաւոր դատախազ Աննա Վարդապետեան

«Օրեր առաջ՝ Յունիսի 20-ին, կայացուեց ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման վերաբերեալ առաջին դատական արձանագրութիւնը, որով Հակափտածութեան դատարանը վճռեց «Հիւսիս-հարաւ ճանապարհային միջանցք» ծրագրի «Թրանշ 1» եւ «Թրանշ 2» հատուածների կապալառու՝ սպանական «Կորսան Կորվիամ Կոնսորցիոն» ընկերութեան հայաստանեան մասնաճիւղի ենթակապալառու «Պոլի-տրանսպորտ» ՍՊ ընկերութեան բաժնետէր Գէորգ Վարդանեանից յօգուտ Հայաստանի Հանրապետութեան բռնագանձել 1 միւլիոն անշարժ գոյք Երեւան քաղաքի Վահագնի թաղամասում (միջին շուկայական արժէքը կազմում է 157 միլիոն դրամ), 2 փոխարարմիջոց, 2 իրաւաբանական անձերի մէջ մասնակցութիւն, 10 միլիոն դրամի փոխառութեան պահանջի իրաւունք, ինչպէս նաեւ մօտ 17 միլիոն դրամ՝ որպէս ապօրինի դրամական միջոցների մնացորդ եւ բարեխիղճ երրորդ անձին փոխանցուած կամ չնոյնականացուած դրամական միջոց», - ըսած է Վարդապետեանը:

Գլխաւոր դատախազին խօսքով՝ 14 հայցադիմումներով կ'ընթանայ բուն դատաքննութիւնը:

«Ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման ոլորտում Գլխաւոր դատախազութեան կողմից այսօր դատարան է ներկայացուել 108 հայցադիմում, որոնցով պահանջուում է յօգուտ Հայաստանի Հանրապետութեան բռնագանձել ապօրինի ծագում ունեցող աւելի քան 1150 անշարժ եւ 225 շարժական գոյք, ինչպէս նաեւ շուրջ 305 իրաւաբանական անձանցում մասնակցութիւնը:

«Մինչ օրս ապօրինի ծագում ունեցող գոյքի բռնագանձման ոլորտում կ'ընթան Կաշտութեան համաձայնութիւններով՝ Հայաստանի սեփականութեանն է փոխանցուել 7 անշարժ եւ 1 շարժական գոյք, ինչպէս նաեւ շուրջ 687 միլիոն դրամ», - եզրափակած է Վարդապետեանը:

«Ներկայացուած հայցադիմումների ընդհանուր հայցազինը դրամային արտայայտութեամբ գերազանցում է 560 միլիոն դրամը: Հայցազինի մէջ ներառուած չեն իրաւաբանական անձանցում մասնակցութիւնների, ինչպէս նաեւ մի շարք այլ գոյքերի շուկայական արժէքները:

Արման Սահակեան Ինքզինք Մեղաւոր Ծանցած Է՝ Ամբողջութեամբ Վերականգնելով Պետութեան Պատճառած Վնասը

Նախկին բարձրաստիճան պաշտօնատար անձի գործողութիւններու հետեւանքով պետութեան պատճառուած շուրջ 178 միլիոն ՀՀ դրամի վնասը ամբողջութեամբ վերականգնուած է. քրէական վարչութիւնը նախաքննութիւնը աւարտած է:

ՀՀ Հակափտածութեան կոմիտէին հաղորդմամբ, նախաքննութեամբ պարզուած է, որ ՀՀ ԿԱ Պետական գոյքի կառավարման վարչութեան պետի պաշտօնը զբաղեցուցած Արման Սահակեանը, չարաշահելով իր պաշտօնական լիազօրութիւնները, շուրջ 178 միլիոն ՀՀ դրամ շուկայական արժէքով պետական անշարժ գոյքը օրէնքով սահմանուած կարգի խախտմամբ օտարած է իր հետ փոխկապակցուած անձերու անուամբ հիմնադրուած կազմակերպութեան:

Ա. Ս.-ն չիշեալ անշարժ գոյքը օրէնքով սահմանուած կարգի խախտմամբ՝ ուղղակի վաճառքով, օտարած է իր հետ փոխկապակց-

Նախկին բարձրաստիճան պաշտօնեայ՝ Արման Սահակեան

ուած անձերու անուամբ հիմնադրուած կազմակերպութեան, ինչի հետեւանքով պետութեան պատկանող առանձնապէս խոշոր չափերու՝

ԼՈՒՐԵՐ

Միրզոյեանը Պորելի Յետ Հանդիպման Ընթացքին Ընդգծած Է Խաղաղութեան Պայմանագրի Կնքման Անհրաժեշտութիւնը

Արարատ Միրզոյեան Եւրոպական յանձնաժողովի փոխնախագահ Ժոզեփ Պորել խորհրդակցութեան ընթացքին

Հայաստանի արտաքին գործերու նախարար Արարատ Միրզոյեան Եւրոպական յանձնաժողովի փոխնախագահ Ժոզեփ Պորելի հետ հանդիպման ընթացքին ընդգծած է Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջեւ խաղաղութեան պայմանագրի կնքման անհրաժեշտութիւնը, ինչպէս նաեւ տարածաշրջանին մէջ իրական կայունութեամբ շահագրգռուած գործընկերներու արժէքահեն մօտեցումները նշանակութիւնը:

Միրզոյեանն ու Պորելը միտքեր փոխանակած են միջազգային ու տարածաշրջանային անվտանգութեան առնչուող հարցերու շուրջ: Ընդգծուած է ուժի կիրառման միջոցով խնդիրներու կարգաւորման գործելակերպի համընդհանուր բացասական հետեւանքները եւ միջազգային իրաւունքի հիմ-

նարար սկզբունքներու յարգման անհրաժեշտութիւնը:

Անոնք քննարկած են ՀՀ-ԵՄ գործընկերութեան օրակարգային հարցեր, յարաբերութիւններու հակա խորացման միտումը քայլերն ու դրական հեռանկարները: Ընդգծուած է առկայ մեխանիզմներու արդիւնաւէտ կիրառման միջոցով ՀՀ դիմակայունութեան ամրապնդման, մոտաքի արտօնագրերու ազատականացման շուրջ երկխօսութեան մեկնարկի կարեւորութիւնը:

Տուարովի քի հասմ գումարի մեկնարկի պաշտօնական ընդունելութեան համար Խրուաթիա գտնուող արտաքին գործերու նախարարը Եւրոպական յանձնաժողովի փոխնախագահին հետ անդրադարձած էր ՀՀ-ԵՄ օրակարգին եւ տարածաշրջանային վերջին զարգացումներուն:

Սպառազինուած Բանակ Ունենալը Որեւէ Երկրի Իրաւունքն Է. Եւ Պատգամաւորներուն Յայտարարութիւնը՝ Կապուած Յայաստանի Յետ

Եւրոպական խորհրդարանի խմբակցութիւններէն խումբ մը պատգամաւորներ հանդէս եկած են համատեղ յայտարարութեամբ՝ ի պատասխան հայ-ֆրանսական ռազմական համագործակցութեան վերաբերեալ Ատրպէյճանի եւ Ռուսաստանի քննադատութիւններուն, բացասական արձագանգին եւ սպառնալիքներուն:

Պատգամաւորները իրենց յայտարարութեամբ շեշտադրած են, որ մարտունակ եւ ժամանակակից զինուորական սարքերով սպառազինուած բանակ ունենալը որեւէ երկրի ինքնիշխան իրաւունքն է:

Եւրոպական խորհրդարանի պատգամաւորները նշած են, որ «Ռուսաստանի եւ Ատրպէյճանի վարչակարգերուն կողմէ Հայաստանի հասցէին հնչեցուած մեղադրանքները, թէ վերջինը Հարաւային Կովկասի մէջ հակամարտութիւն կը հրահրէ, եւս մէկ անգամ կը փաստէ, որ երկու երկիրներուն միջեւ առկայ է դաւադրութիւն, որ 2023 թուականի Սեպտեմբերին յանգեցուցած էր Լեռնային Ղարաբաղի աւելի քան 140 հազար հայերու ցեղային գտման»:

Եւրոխորհրդարանականները զարմանք յայտնած են, որ

մենատիրական եւ նախադրձակ երկիրները, ինչպիսիք են՝ Ատրպէյճանը եւ Ռուսաստանը, կը դատապարտեն ԵՄ անդամ երկիր Ֆրանսան՝ ձգտելով օգտագործել առկայ տարածայնութիւնները, հակասութիւնները երկիրներուն ներսը կամ երկիրներուն միջեւ՝ որպէս սեփական պատեհապաշտ նպատակներուն հասնելու գործիք:

«Սա որեւէ կերպ չի կրնար ընդունելի ըլլալ Եւրոմիութեան կողմէ, եւ վաղուց ժամանակն է պատժամիջոցներ կիրառել բռնապետական Ալիեւի վարչակարգին դէմ՝ տարածաշրջանային խաղաղութիւնն ու անվտանգութիւնը խաթարող անոր ապակառուցողական գործողութիւններուն եւ մարդու իրաւունքներու ոտնահարման համար: Մենք խստօրէն կը դատապարտենք Պաքուի եւ Մոսկուայի պաշտօնական յայտարարութիւնները եւ կոչ կ'ընենք Եւրոպական Յանձնաժողովին եւ ԱԳԵՄ-ին անյապաղ արձագանգելու այս իրավիճակին», - ըսուած է համատեղ յայտարարութեան մէջ:

Freedom House-ի Ձեկոյցները Եւս Կարեւոր Ազդակ Կը Յաղորդեն Կառավարութեան՝ Կարչապետ Փաշինեանը Մարք Պեհրեմտօին

Փաշինեան կ'ընդունի Freedom House-ի ղեկավարներն Մարք Պեհրեմտօն

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան ընդունած է Freedom House միջազգային իրաւապաշտպան կազմակերպութեան Եւրոպայի եւ Եւրասիոյ ծրագրերու տնօրէն Մարք Պեհրեմտօնը:

Վարչապետը կարեւորած է ՀՀ կառավարութեան եւ քաղաքացիական հասարակութեան միջեւ համագործակցութիւնն ու երկխօսութիւնը, ինչ որ կը նպաստէ տարբեր ոլորտներու մէջ ժողովրդավարական բարեփոխումներու արդիւնաւէտ իրականացման: Նիկոլ Փաշինեան նշած է, որ Freedom House-ի ղեկոյցները եւս կարեւոր ազդակ կը հաղորդեն կառավարութեան՝ բարեկարգում-

ները յառաջ մղելու գործին մէջ:

Վարչապետը շեշտած է, որ ժողովրդավարական հիմնարկներու գարգացումն ու բարեփոխումներու օրակարգը կառավարութեան համար ռազմավարութիւն են:

Զրուցակիցները քննարկած են փութումներու դէմ պայքարի, խօսքի ազատութեան, դատական համակարգի անկախութեան ապահովման եւ այլ ուղղութիւններով իրականացուող բարեփոխումներուն, Լեռնային Ղարաբաղէն բռնի տեղահանուած անձերու խնդիրներու եւ անոնց լուծման ուղղութեամբ ՀՀ կառավարութեան քայլերուն վերաբերող հարցեր:

Յայաստանը Պատրաստ Է Ամբողջապէս Վերականգնելու Թուրքիոյ Յետ Յարաբերութիւնները, Կ'ըսէ Միրզոյեան

ՀՀ արտաքին գործերու նախարար Արարատ Միրզոյեանը էսթոնիոյ մէջ իր գործընկերոջ հետ ասուլիսի ժամանակ անդրադարձած է Հայաստան-Թուրքիա եւ Հայաստան-Ատրպէյճան յարաբերութիւններուն՝ խօսելով նաեւ տարածաշրջանային գործընթացներուն մասին:

«Իմ գործընկերոջը ներկայացրել եմ Հարաւային Կովկասում վերջին իրադարձութիւնները, ներառեալ՝ ՀՀ յարաբերութիւնները հարեւանների հետ: Թուրքիայի հետ

Հայաստանը պատրաստ է ամբողջովին վերականգնել դիւանագիտական յարաբերութիւնները, բացել սահմանները եւ կարգաւորել յարաբերութիւնները: Մենք արդէն յստակ համաձայնութիւններ ունենք՝ բացելու ՀՀ-Թուրքիա սահմանը երրորդ երկրների քաղաքացիների եւ ՀՀ ու Թուրքիայի դիւանագիտական անձնագրերով քաղաքացիների համար: Կարծում եմ՝ ժամանակն է կեանքի կոչել այդ համաձայնութիւնները», - նշած է Միրզոյեան:

«Փարիզը Կ'օգտագործէ Երեւանը Որպէս Նպատակներուն Յասնելու Գործիք». ՌԴ ԱԳՆ

Փարիզը կ'օգտագործէ Երեւանը որպէս սեփական նպատակներուն հասնելու գործիք եւ չ'առաջնորդուիր Հայաստանի ու հայ ժողովուրդին շահերով: Ծեպագրոյցի ընթացքին այս մասին յայտնած է Ռուսաստանի Արտաքին գործերու նախարարութեան պաշտօնական ներկայացուցիչ Մարիա Զախարովան՝ մեկնաբանելով Ֆրանսայի իշխանութիւններուն գործողութիւնները՝ գինելու Ուքրանիան, իսկ այժմ արդէն՝ Հայաստանը:

«Սա բնորոշ է Փարիզի քաղաքականութեան՝ ըլլալ ամէնուր եւ որեւէ պատասխանատուութիւն չկեր: Անոնք միխոն հնարաւորութիւններ ունէին հակամարտութիւնները լուծելու համար, անոնցմէ մէկն ալ նոյն Միսքի համաձայնագրերն էին: Յետոյ մենք իմացանք, որ այդ եղած է սոսկ շղարշ», - ըսած է Զախարովան:

Անդրադառնալով կովկասեան տարածաշրջանին՝ Զախարովան ընդգծած է, որ կայ խաղաղութեան ծրագիր, իրավիճակի կարգաւորման քայլ առ քայլ ճանապարհային քարտէզ, տնտեսական եւ մարդասիրական հնարաւորութիւններու բացում, փոխադրութեան լոկիսթիքի կառուցում, եւ այդ ամէնը ներառուած է Երեւանի, Պաքուի եւ Մոսկուայի կողմէ ձեռք բերուած համապատասխան պայմանաւորութիւններուն մէջ:

Զախարովան կը կարծէ, որ Փարիզի հռետորաբանութիւնը ուղղուած է ոչ թէ խաղաղ կարգաւորման, այլ հակամարտութեան հաւասականութիւնը բորբոքելուն: Միտամանակ ան վստահ է, որ Ֆրանսայի իշխանութիւնները անկէ յետոյ պատասխանատուութիւն պիտի չկրեն, եւ պիտի տառապին խաղաղ մարզիկ:

Ըստ Փորձագետին՝ ԵՄ-ի Մէջ Երեւանէն Կ'ակնկալեն Ռուսական Ուղեծիրէն Զեռանալու Յաստակ Քայլեր

ԵՄ գազաթնժողովը Յունիսի վերջին հաստատեց ԵՄ նոր դեկավարները. Փորձուկալի նախկին վարչապետ Անթոնիո Քոսթան նշանակուեցաւ Եւրոպական Խորհուրդի նախագահ, Էսթոնիոյ վարչապետ Քայա Քալասը՝ արտաքին քաղաքականութեան եւ անվտանգութեան հարցերով բարձր յանձնակատար, Ուրսուլա վոն Էրկերը՝ երկրորդ ժամկէտով Եւրոյան ձեռնարկի ղեկավար:

Ըստ «Ազատ Եւրոպա/Ազատութիւն» ռատիոկայանի եւրոպական հարցերով փորձագէտ Ռիքարտ Եոզվիաքի՝ անհաստական առումով սա լաւագոյն կազմն է, որ Հայաստանը կրնար յուսալ: Այս կազմը, փորձագէտին կարծիքով, Հայաստանի օգտին է ԵՄ ձգտումներուն մէջ:

«Հիմա այն բաներուն մասին, որոնք ձեր օգտին չեն. ընդլայնումը կ'որոշեն ԵՄ բոլոր անդամ երկիրները՝ ազգային մայրաքաղաքներուն մէջ: Ես հիմա կը կարծեմ, որ այդ ընդլայնումը կրնայ այլեւս այդքան հանրահռչակ չըլլալ: Խօսքս յատկապէս, օրինակ, Հոլանտայի նոր կառավարութեան մասին է, որ բաւականին թերահաւատօրէն կը վերաբերի նոր ընդլայնման: Ես կը մտածեմ Ֆրանսայի մէջ սպասուող ընտրութիւններուն մասին, ուր Լը Փենը, նոյնիսկ չյաղթելու պարագային, խորհրդարանին մէջ շատ մեծ թիւով պատգամաւորներ պիտի ստանայ: Եւ անոնք առանձնապէս կողմնակից չեն ընդլայնման: Այնպէս որ, ինձ աւելի շատ կը մտահոգեն առանձին անդամ երկիրները ու անոնց դժկամութիւնը աւելի շատ երկրներ ընդունելու համար, ինչպէս նաեւ ապագային Հայաստանի անդամակցութեան վրայ վեթօ դնելու հնարաւորութիւնը: Կը կարծեմ՝ լաւ է, որ այս մարդիկ Պրիւքսէլի մէջ կան: Բաց պէտք է մարդիկ ունենալ նաեւ տարբեր մայրաքաղաքներուն մէջ, մարդիկ որոնք հայամէջ են եւ կ'ողջունեն եւրոպական ընդլայնումը», - ըսաւ Եոզվիաքը:

Դիտարկման, թէ այնուամենայնիւ դեռ հնարաւորութիւն կայ, որ Հայաստանը ստանայ թեկնածու երկրի կարգավիճակ, փորձագէտը այսպէս արձագանքեց. «Անկախ անկէ, թէ դուք թեկնածուի կարգավիճակ կը ստանաք յառաջիկայ հինգ

Փորձագէտ Ռիքարտ Եոզվիաքի

տարիներու ընթացքին, դուք միշտ կրնաք դիմել, ատիկա միշտ ալ հաւանական է: Բաց խնդիրը այն է, որ, ինչպէս ես կը լսեմ նաեւ Եւրոմիութենէն եւ Պրիւքսէլէն, անոնք կ'ըսեն՝ «այո՛ւ, բաց մենք կ'ուզենք տեսնել յստակ քայլեր, որ դու կը հեռանես ռուսական ուղեծիրէն»: Իսկ ատիկա կը նշանակէ հեռանալ ՀԱՊԿ-էն, ատիկա կը նշանակէ դուրս գալ Մաքսային Միութենէն: Եւ անոնք իրականութեան մէջ այնքան ալ չեն հաւատար, որ Հայաստանը իսկապէս պատրաստ է ընելու այդ քայլերը Ռուսաստանի հետ, քանի որ անոնք դեռ որոշակի առումով կ'ապրին 2013 թուականին տեղի ունեցածի ստուերին մէջ, երբ Հայաստանը պէտք է ստորագրէր Եւրոմիութեան ընկերակցման համաձայնագիրը, բայց վերջին պահուն հեռացաւ: Նախքան խօսիլը, պէտք է քայլեր ձեռնարկել: Եւ ատիկա այն է, ինչ անոնք կ'ուզեն տեսնել՝ նախքան պատրաստ ըլլալը ամբողջութեամբ ընդունելու Հայաստանի ընթացքը դէպի Արեւմուտք»:

Ընկերակցման համաձայնագրին շուրջ աւելի քան երեք տարի Եւրոմիութեան հետ բանակցելէ յետոյ, 2013 թուականի Սեպտեմբերին, Հայաստանը յայտարարեց Մաքսային Միութեան, ապա՝ Եւրասիական Տնտեսական Միութեան անդամակցելու որոշման մասին: Տարիներ անց Հայաստանը եւ Եւրոմիութիւնը յարաբերութիւնները խորացնելու համար նախատորարկեցին մէկ այլ՝ համապարփակ շրջանակային համաձայնագիր, որ ստորագրուեցաւ 2017-ի Նոյեմբեր 24-ին, Պրիւքսէլի մէջ:

«Գարեգին Բ. Կոչեր Կը Զնչեցնէ Վարչապետ Փաշինեանի Զրաժարականին Մասին».

ԱՄՆ Պետական Քարտուղարութեան Զեկոյցը

ԱՄՆ Պետական Քարտուղարութիւնը հրապարակած է աշխարհի շուրջ 200 երկրի մէջ, ներառեալ՝ Հայաստանը, կրօնական ազատութիւններու մասին տարեկան իր գեկոյցը:

Հայաստանի հատուածին մէջ այն կը խօսի եկեղեցիկառավարութիւն յարաբերութիւններու լարուածութեան, կրօնական փոքրամասնութիւններու հետ կապուած խնդիրներու եւ այլ հարցերու մասին:

Ըստ գեկոյցին՝ Հայաստանի «սահմանադրութիւնը կ'արգիլէ կրօնքի վրայ հիմնուած խտրականութիւնը եւ կը սահ-

մանէ «կրօնական կազմակերպութիւններու» եւ պետութեան տարանջատում: Այն կը ճանչնայ «Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ» որպէս ազգային եկեղեցի բացառիկ առաքելութիւնը «Հայաստանի ժողովուրդի հոգեւոր կեանքին մէջ, ազգային մշակոյթի գարգացման եւ ազգային ինքնութեան պահպանման գործին մէջ»:

Զեկոյցը կը շեշտէ. «Կառավարութեան եւ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչները, այդ շարքին՝ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ առաջնորդ, կաթողիկոս Գարեգին Բ. ու վար-

Հայաստանի Եւ Ատրպէյճանի Միջեւ Խաղաղութեան Զանաձայնագիր Կնքելու Բացառիկ Զնարարութիւն Կայ. Պլինքըն

Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջեւ խաղաղ պայմանաւորութեան ծրարներու ձեռքբերման բացառիկ հնարաւորութիւն կայ: Պրիւքսէլի հիմնարկին մէջ ելոյթի ժամանակ այս մասին յայտնած է ԱՄՆ պետական քարտուղար Էնթոնի Պլինքընը:

«Երկիրներու միջեւ խաղաղ պայմանաւորութեան ծրարները իրագործելու բացառիկ հնարաւորութիւն կայ, ինչ որ պիտի դադրեցնէ տասնեակ տարիներ շարունակուող հակամարտութիւնը, եւ, կը կարծեմ, տարածաշրջանին մէջ հսկայական հնարաւորութիւններ պիտի ստեղծէ տնտեսական կապերու, տնտեսական աճի, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի, հարաւի եւ հիւսիսի երկիրներուն միջեւ կապերու հաստատման տեսանկիւնէն: Ատրպէյճանը պէտք է վճարող դեր խաղայ անոր մէջ», - նշած է Պլինքընը:

«Մենք աշխուժօրէն հետամուտ եղած ենք դիւանագիտական ճանապարհով՝ փորձելով Ատրպէյճանը եւ Հայաստանը մօտեցնել խաղաղու-

ԱՄՆ պետական քարտուղար Էնթոնի Պլինքըն

թեան համաձայնագրերուն: Եւ ես կը կարծեմ, որ սա իսկապէս հասանելի է հիմա: Այս մասին ես խօսած էմ ընդամենը մօտ մէկ շաբաթ առաջ Ատրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւի հետ», ըսած է ան:

Ալիեւը Վերստին Կը Պնդէ՝ Խաղաղութեան Պայմանագրի Պայմանը ԶԶ Սահմանադրութեան Փոփոխութիւնն Է

Ատրպէյճանի նախագահը վերստին պնդած է՝ խաղաղութեան պայմանագրի կնքման կարելորագոյն պայմանը Հայաստանի Սահմանադրութեան փոփոխութիւնն է, քանի որ անոր մէջ, ըստ Իլհամ Ալիեւի, տարածքային պահանջներ կան իր երկրին նկատմամբ:

«Քանի դեռ այդ տեղի չէ ունեցած, խաղաղութեան պայմանագիրը չի ստորագրուիր: Այդ հասկանալի է», - APA գործակալութեան փոխանցմամբ՝ ըսած է Ալիեւը Գանատայի նորանշանակ դեսպան Քեվլըն Համիլթընի հաւատարմագրերը ընդունած ատեն:

Սահմանադրութեան փոփոխութեան՝ Պաքուէն հնչող պահանջներուն Երեւանէն բազմիցս հակադարձած են, որ անոնք Հայաստանի ներքին գործերուն միջամտելու փորձ են:

Ալիեւ վստահեցուցած է, թէ այդ պայմանը կատարելու պարագային խաղաղութեան պայմանագրի բնագրին կամ առնուազն անոր հիմնական սկզբունքներուն վրայ աշխատանքը հնարաւոր պիտի ըլլայ աւարտել քանի մը ամսուայ ընթացքին: Հնարաւոր տարբերակներէն մէկը ան համարած է հիմնական սկզբունքներու նախատորարկումը:

Միաժամանակ, Ատրպէյճանի նախագահը վստահեցուցած է, որ «ներկայիս կը տեսնենք լաւագոյն արդիւնքները երկկողմ մակարդակով»: «Ոչ ոք կը միջամտէ այս գործընթացին», - յաւելած է Ալիեւը:

Ատրպէյճանի բռնապետ Իլհամ Ալիեւ

«Մենք կրնանք համաձայնութեան գալ սահմաններու սահմանազատման եւ նոյնիսկ, ինչ որ հազուադէպ կ'ըլլայ, անոնց սահմանագծման հարցով: Ճիշդ է, խաղաղութեան համաձայնագիրը ստորագրուած չէ, սակայն արդէն հասած ենք սահմաններու սահմանազատման», - ըսած է Ատրպէյճանի նախագահը:

Վերադարձի իրաւունքի մասին դեսպանին մեկնաբանութեան Ալիեւ պատասխանած է, թէ «վերադարձի իրաւունքը պէտք է ապահովուի երկուստեք, այդ շարքին պէտք է վերաբերի Արեւմտեան Ատրպէյճանի համայնքի ներկայացուցիչներուն», - կը փոխանցէ ատրպէյճանական պարբերականը:

Հայաստանի Նիկոլ Փաշինեանը հրապարակապէս քննադատական յայտարարութիւններ ըրած են իրարու հասցէին՝ կապուած Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան գործունէութեան եւ քաղաքականութեան մէջ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ ներգրաւուածութեան հետ»:

Ըստ գեկոյցին՝ 2023 թուականի ընթացքին Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ հոգեւորականները շարունակած են առանց սահմանափակումներու մասնակցել քաղաքացիական խօսույթին, իսկ Գարեգին Բ. կաթողիկոսը՝ կոչեր հնչեցնել վարչապետ Փաշինեանի հրաժարականին մասին:

Freedom House-ի Ձեկոյցը

Շարունակուած էջ 1-էն

Ձեկոյցը վերլուծութեան ենթարկած եւ փաստած է, թէ ինչպէս Լեռնային Ղարաբաղի մէջ մարդիկ դիտարկուած կերպով ենթարկուած են կանոնաւոր յարձակումներու, ահաբեկման, տարրական իրաւունքներէն եւ համապատասխան կենսապայմաններէն զրկուածութեան եւ զանգուածային տեղահանութիւններու:

Ապացոյցները ցոյց կու տան, որ ատրպէյճանական պետութիւնը գործած է մեթոտաբար մշակուած ռազմավարութեամբ՝ Լեռնային Ղարաբաղը իր հայ բնակչութենէն, պատմական եւ մշակութային ներկայութենէն դատարկելու համար:

Ձեկոյցին մէջ ներկայացուած ապացոյցները յստակօրէն կը մատնանշեն, որ այդ հարցին մէջ ատրպէյճանական իշխանութիւնները իրենց գործողութիւնները իրականացուցած են մեթոտական եւ համակարգուած ձեւով՝ նպատակ ունենալով Լեռնային Ղարաբաղը զրկել բնիկ հայերէն, մաքրել տարածաշրջանը հայկական պատմական ժառանգութենէն ու մշակոյթէն:

2020 թուականէն մինչեւ 2024 թուականի Մայիս ինկած իրադարձութիւններու ընթացքին կազմակերպութեան փաստահաւաք առաքելութիւնը իր ուսումնասիրութիւններու ընթացքին արձանագրած է Ատրպէյճանի պաշտօնեաներուն կողմէ մարդու իրաւունքներու կոպիտ խախտումներ, միջազգային մարդասիրական իրաւունքի եւ միջազգային քրէական իրաւունքի խախտումներ, ինչպէս նաեւ միջազգային իրաւունքի պարտադիր կանոններու լուրջ խախտումներ:

Ձեկոյցը, ուսումնասիրութեան առնելով Ատրպէյճանի իշխանութիւններուն գործողութիւնները եւ հռետորաբանութիւնը, նկատած է, որ այն հիմնաւոր հիմքեր կու տայ եզրակացնելու, որ անոնց բռնի տեղահանումը եղած է միտումնաւոր: Փաստերը ցոյց կու տան, որ գոյութիւն ունի համակարգուած երկարամեկէտ ծրագիր, որ ուղղուած է Լեռնային Ղարաբաղը հայ բնակչութենէն ազատելու: Այդ քաղաքականութիւնը ձեռք բերուած է կանոնաւոր գործողութիւններու միջոցով, որոնք կը հանդիսանան մարդու իրաւունքներու, միջազգային մարդասիրական իրաւունքի եւ միջազգային քրէական իրաւունքի կոպիտ խախտումներ:

Ձեկոյցը յստակ կը մատնանշէ, որ ատրպէյճանական պետութիւնը աստիճանաբար եւ մեթոտաբար ստեղծած է այնպիսի կենսապայմաններ, որոնք նպատակ ունեցած

են կա՛մ հայ բնակչութեան աստիճանական ոչնչացման, կա՛մ ալ անհնարին դարձնել անոնց մնալն ու գոյատեւումը, որ յանգեցուցած է բռնի տեղահանութեան:

Ձեկոյցը կը նկատէ, որ միջազգային կանոններու մշտական անտեսումը եւ շարունակուող խախտումները, չնայած միջազգային դատաւարաման, նոյնպէս կը վկայեն հայ բնակչութիւնը վերաբնակեցնելու՝ Ատրպէյճանի կառավարութեան մտադրութեան մասին:

Ձեկոյցը կը նշէ, որ Ատրպէյճանի փաստաթղթաւորութեան գործողութիւնները կը համապատասխանեն ցեղային գտնումներու չափանիշերուն, որոնք կը հասկցուին նախկին Հարաւսլաւիոյ հակամարտութեան ծիրին մէջ, որ իրականացուած է արտադատական սպանութիւններու, խոշտանգումներու, կամայական ձերբակալութիւններու եւ կալանաւորումներու, ինչպէս նաեւ անունդի եւ կեանք փրկող դեղամիջոցներու հասանելիութեան սահմանափակումներու միջոցով:

Հրապարակուած զեկոյցը նաեւ լիչեցուցած է, որ Ատրպէյճանը իրականացուցած է Լեռնային Ղարաբաղի բնակչութեան տեղահանութիւնը՝ անտեսելով միջազգային բոլոր կառույցներուն, այդ շարքին ՄԱԿ-ի Արդարադատութեան միջազգային դատարանին եւ այլ կառույցներուն ընդունած բանաձեւերը:

Փաստահաւաք առաքելութեան կատարած աշխատանքը ցոյց տուած է, որ առկայ են բաւարար ապացոյցներ՝ եզրակացնելու, որ ատրպէյճանական այս գործողութիւնները, ինչպէս նաեւ զեկոյցին մէջ նշուած այլ արարքները, նոյնպէս յանցագործութիւններ են՝ համաձայն Միջազգային քրէական դատարանի Հռոմի կանոնադրութեան, ներառեալ 7-րդ յօդուածը (մարդկութեան դէմ ուղղուած յանցագործութիւնները): 8-րդ յօդուածը, որուն համաձայն՝ կատարուածները պատերազմական յանցագործութիւններ են եւ համահունչ են տեղահանութեան կամ բնակչութեան բռնի տեղափոխման սահմանման:

Այս բացայայտումները եւ Ատրպէյճանի մէջ ներպետական հետապնդումներու բացակայութիւնը կ'ընդգծեն միջազգային իրաւական վերահսկողութեան եւ հաշուետուողականութեան հրատապ անհրաժեշտութիւնը, որպէսզի գործը փոխանցուի Միջազգային քրէական դատարան՝ ապահովելու մանրակրկիտ հետաքննութիւն եւ այս սարսափելի արարքներու համար պատասխանատու անձերու նկատմամբ հնարաւոր քրէական հետապնդում:

Արման Սահակեան Ինքզինք Սեղաւոր

Շարունակուած էջ 3-էն

177.539.790 ՀՀ դրամ շուկայական արժէքով գոյքը դուրս եկած է պետութեան գոյքային ֆոնտէն:

Նախաքննութեան ընթացքին Արման Սահակեանին մեղադրանքներ կայացուցուած է ՀՀ նախկին Քրէական օրէնագիրքի 308-րդ յօդուածի 2-րդ մասով: Ներկայացուած մե-

ղադրանքով վերջինս ինքզինք լիովին մեղաւոր ճանչցած է եւ ամբողջութեամբ վերականգնած է պետութեանը պատճառուած վնասը:

Քրէական վարոյթով նախաքննութիւնը աւարտած է, եւ վարոյթի նիւթերը մեղադրական եզրակացութեամբ ուղարկուած են դատարան՝ ըստ էութեան քննելու համար:

Հայաստանը ԵՄ-ին Անդամակցելու Համար

Շարունակուած էջ 1-էն

խումները առաջընթացը, քննարկելու այն մարտահրաւերները, որ գոյութիւն ունեն ՀՀ-ում ժողովրդավարական բարեփոխումների եւ ժողովրդավարութեան զարգացման համար:

«Կարծում եմ՝ որպէս արդիւնք մենք պէտք է ընդգծենք, միասին ամփոփենք, թէ հետագայ զարգացման ինչ մարտավարութիւն պէտք է որդեգրենք ժողովրդավարական բարեփոխումների համար եւ ճանապարհային ինչ քարտեզ պէտք է ունենանք, որպէսզի ժողովրդավարութեան զարգացման առումով մեր ջանքերը համարուեն: Սա իր հերթին նշանակում է, որ այս համագումարը պիտի արձանագրի մեր բոլորի հաւաքական կամքը՝ ժողովրդավարութիւնը ՀՀ-ում ամրացնելու ու զարգացնելու: Բայց սրա համար նաեւ պէտք է արձանագրենք, թէ ինչ է տեղի ունեցել ժողովրդավարութեան այն օրակարգի հետ, որ մենք ունեցել ենք 7 տարի առաջ:

«Պէտք է արձանագրեմ, որ առնուազն քիչ չեն այն փոփոխութիւնները, որոնք տեղի են ունեցել Հայաստանում ժողովրդավարութեան առումով: Օրինակ՝ «ընտրութիւնների կեղծիք» կամ «ընտրութիւնների արդիւնքները կեղծել» արտայայտութիւնները, կարծում եմ, արդէն պատմական ժանրին են վերագրուած ՀՀ-ում, եւ դա

շատ կարեւոր է»:

Այդ ծիրին մէջ վարչապետը անդրադարձած է այլ մարտահրաւերներու եւս, որոնց ուղղութեամբ շօշափելի դրական արդիւնքներ արձանագրուած են, մասնաւորապէս՝ քաղաքական ուժերու կամ քաղաքացիական հասարակութեան հաւաքներու ազատութեան կամ հաւաքներու կայացման համար որոշ վայրերու հասանելիութեան ապահովման առումով. «Կային վայրեր, ընդհուպ՝ բացօթեայ, որտեղ հանրահաւաք կամ հաւաք իրականացնելն այդքան էլ հեշտ չէր, եթէ չասենք՝ անհնարին, էլ չեմ ասուած հիւրանոցներում կամ այլ տեղերում դահլիճներ վարձելու համար քաղաքական միջոցառումներ անցկացնելու նպատակով: Կամ օրինակ՝ մամուլի ազատութեան բռնաճնշումները, կարծում եմ՝ սա նոյնպէս մի թեմա է, որը, ըստ էութեան, անցեալում է ՀՀ-ում»: Նիկոլ Փաշինեան անդրադարձած է նաեւ ժողովրդավարութեան ամրապնդման այն մարտահրաւերներուն, որոնց ուղղութեամբ դեռ ընելիքներ կան. «Ի հարկէ, այնպէս չէ, որ Հայաստանում մենք հասել ենք ժողովրդավարութեան կատարելութեան կամ գոհ ենք ժողովրդավարութեան այն որակից, որն ունենք: Մասնաւորապէս, ՏԻՄ մակարդակներում ընտրութիւնները բաւարար չափով, իմ կարծիքով, քաղաքականացուած, քաղաքացիականացուած եւ համայնքացուած չեն:

Եկաւ, Յանձնեց Ու Հեռացաւ

Շարունակուած էջ 1-էն

ուեցաւ ամբողջական շրջափակումի՝ գրկուելով սնունդէ, դեղորայքէ եւ բժշկական խնամքէ, Ռուսաստան մնաց լուռ դիտողի դերին մէջ, երբ Ազերի բանակը Լաչինի միջանցքին անցակէտ տեղադրեց Ռուսաստանը նոյնիսկ չդատապարտեց այդ, հակառակ որ անստանձնած էր Լաչինի միջանցքի անխափան գործունէութեան պարտականութիւնը եւ Արցախի եւ Հայաստանի միջեւ կապը պահելու պարտաւորութիւնը: Երբ անցեալ տարուայ Սեպտեմբերին Ատրպէյճան ռազմական գործողութիւններ սկսաւ Ստեփանակերտի դէմ, Ռուսական բանակը ժամեր անց պարտադրեց Արցախի իշխանութիւններուն անմիջապէս համաձայնելու զինադադարի շուրջ, զէնքերը յանձնելու եւ Արցախի Հանրապետութիւնը լուծարելու որոշում ստորագրելու: Եւ վերջապէս, տեղի ունեցաւ հինգ տարուայ համար եկած Ռուս խաղաղապահներու անփառունակ հեռացումը եւ Արցախի ամբողջական յանձնումը Ատրպէյճանին: Այս է շատ մօտ անց-

եալի պատմութիւնը, որմէ չի կրնար խուսափիլ Մոսկուան, որքան ալ որ փորձէ պատասխանատուութիւնը բեռցնել Հայկական կողմին վրայ:

Այսօր ոչինչ մնացած է Ռուս-Հայկական «դարաւոր եղբայրութենէն» որուն մասին կը սիրեն խօսիլ Մոսկուայի բանբերները: Հայ ժողովուրդը հիասթափուած է Քրեմլինի վարած անհեռատես քաղաքականութենէն: Ժամանակը պիտի գայ եւ Ռուսաստան պիտի անդրադառնայ, որ Պաքուի ու Անգարայի վրայ դրուած գրաւը երկարաժամկէտ առումով վնասած է իր աշխարհաքաղաքական շահերուն, առաջին հերթին կորսնցնելով Հայաստանի նման վստահելի դաշնակից մը ու աւելի կարելորդ՝ Հայ ժողովուրդի համակրանգն ու վստահութիւնը:

Շատ ճիշդ է ՀՀ Անվտանգութեան Խորհուրդի քարտուղարի բնութագրումը՝ «Ռուսաստանը եկել, մեր ձեռքից վերցրել է Լեռնային Ղարաբաղը, վերադարձրել է Ատրպէյճանին»:

Գ. ԽՈՏԱՆԵԱՆ «ՄԱՍԻՍ»

Մայր Աթոռի Մէջ Տեղի Պիտի Ունենայ Սրբալոյս Միւռնի Օրհնութեան Եւ Մայր Տաճարի Վերածման Արարողութիւնը

Սեպտեմբեր 28-ին եւ 29-ին կը նախատեսուին Սրբալոյս Միւռնի օրհնութեան եւ Մայր Տաճարի վերածման արարողութիւնները:

Սուրբ Յովհաննէս Մկրտիչ եւ Սուրբ Վարդան մատուռ-մկրտարանին մէջ կը պահուի Միւռնի օրհնութեան 130 տարեկան կաթսան: Այն ձուլուած է 19-րդ դարի վերջը, մոսկովեան յայտնի արհեստանոցներէն մէկուն մէջ:

Massis Weekly

Volume 44, No. 26

Saturday, July 6, 2024

The World Community Perceives Armenia More and More As a Part Of International Democracy. Prime Minister Pashinyan

YEREVAN — Prime Minister Nikol Pashinyan participated in the third Armenian Forum for Democracy.

The President of the Constitutional Court Arman Dilanyan, Vice President of the National Assembly Hakob Arshakyan, MPs, Cabinet members, Head of the EU Delegation to Armenia, Ambassador Vassilis Maragos, US Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary to Armenia Kristina Kvien, Director for Europe and Eurasia programs at Freedom House Marc Behrendt, representatives of civil society, experts were also present at the event.

In his speech, Prime Minister Pashinyan welcomed the attendees and highlighted the importance of holding such forums. “Why is it important to hold such forums and this forum? Because as rightly mentioned, this is a good opportunity to discuss the progress of democracy and democratic reforms in Armenia,

to discuss the challenges that exist for democratic reforms and the development of democracy in Armenia. I think that as a result we should emphasize, summarize together what further development tactics we should adopt for democratic reforms and what road map we should have in order to coordinate our efforts in terms of democracy development. This in turn means that this forum should record the collective will of all of us to strengthen and develop democracy in the Republic of Armenia. But for this we also need to record what happened to the agenda of democracy that we had 7 years ago. I must record that the changes that have taken place in Armenia in terms of democracy are not few. For example, the phrases “falsification of elections” or “falsification of election results”, I think, have already been attributed to the histori-

Continued on page 4

Armenian, Azeri FMs Invited to NATO Summit in Washington

WASHINGTON, DC — The United States has invited the Armenian and Azerbaijani foreign ministers to a NATO summit in Washington scheduled for July 9-11, U.S. Assistant Secretary of State James O’Brien announced during a visit to Baku on Friday.

Azerbaijani news agencies quoted O’Brien as saying that the U.S. expects the two ministers to attend the summit along with representatives of other NATO “partner states.” He did not say whether the U.S. State Department hopes to host fresh peace talks between them on the sidelines of that gathering.

One of those news agencies, Turan, reported on Thursday that Washington is pushing for such talks

in hopes of getting Armenia and Azerbaijan to finalize a bilateral peace treaty. The Armenian government declined to comment on the report.

O’Brien held separate talks in Baku with Azerbaijan’s President Ilham Aliyev and Foreign Minister Jeyhun Bayramov. Writing on X after the talks, he said he and Aliyev had a “serious discussion on a range of issues.”

“The U.S. wants a strong relationship with Azerbaijan. We welcome bold leadership to complete a peace agreement with Armenia without delay,” he said.

“We are very clear with President Aliyev that this is a time to make peace,” O’Brien told U.S. lawmakers ahead of his trip to Azerbaijan.

US Secretary of State: Armenia-Azerbaijan Peace Deal Within Reach

WASHINGTON, DC — The United States believes there is an extraordinary opportunity for Armenia and Azerbaijan to reach peace now, the country’s Secretary of State Antony Blinken stated this at a conversation on US foreign policy at the Brookings Institution.

“There is a unique opportunity to implement a peace agreement between Armenia and Azerbaijan that will end years of conflict and, in general, I think, will create tremendous opportunities for economic engagement and economic growth in the region, connecting countries both East and West, and North and South. Azerbaijan plays a critical role in this issue,” Blinken emphasized, adding that the United States has been actively pursuing this through diplomacy, trying to help Azerbaijan and Armenia move closer to a peace agreement.

In his speech, the U.S. Secretary of State also noted that Washington carried out this work in very close cooperation and coordination with the

European Union, and expressed the opinion that Yerevan and Baku can indeed achieve peace.

“I think that that’s something that really is within reach. I was speaking just about a week ago to [Azerbaijan’s leader] Aliyev on this. I think that’s achievable, and it’s manifestly in the interests of both Azerbaijan and Armenia, as well as the broader region,” he said.

Armen Grigoryan: Russia Came, Took Nagorno Karabakh Away from the Armenians, Returned It to Azerbaijan and Then Went Back

YEREVAN — Russia allowed Azerbaijan to start the 2020 war in Nagorno-Karabakh and regain full control over the region last September, Armen Grigoryan, the secretary of Armenia’s Security Council, told reporters on Wednesday.

“Russia came, took Nagorno Karabakh away from the Armenians, returned it to Azerbaijan and then went back,” Grigoryan, stated. “This is the whole reality. I insist that Russia took Nagorno Karabakh. Without Russia’s permission, there would have been no war.”

Grigoryan appeared to echo Prime Minister Nikol Pashinyan’s May 22 claims that two member states of the Russian-led Collective Security Treaty Organization (CSTO) helped Azerbaijan prepare for the 2020 war. Pashinyan is believed to have referred to Russia and Belarus. The Russian Foreign Ministry challenged him to name those countries before recalling Russia’s ambassador to Armenia for consultations.

Grigoryan defended what Pashinyan and his political allies describe as a “diversification” of Armenia’s foreign and security policy. Ending its “total dependence” on Russia will “bring stability” to the region, he said.

Grigoryan argued on Wednesday that Russia already accounts for less than 10 percent of the Armenia’s arms acquisitions because of its failure to honor Russian-Armenian defense contracts signed in 2021 and 2022.

Grigoryan claimed that the Russians are also reluctant to help Armenia rebuild and modernize its armed forces.

“I don’t want to name names but must say that a high-ranking official from Armenia was once told that if Russia supplies Armenia with arms and ammunition Armenia will toughen its positions and that’s also why they don’t deliver [the weapons.]”

Continued on page 3

Armenia, Azerbaijan Report Progress in Border Delimitation Talks

YEREVAN — Armenia-Azerbaijan committees on border delimitation are working on creating a charter to regulate joint activities, the office of Armenia's Deputy Prime Minister Mher Grigoryan revealed on Monday.

"As of July 1, 2024, the committees exchanged draft charters and discussed numerous matters. The negotiations are to continue. We expect to finish [the charter] in the near future," the statement said.

Representatives of Yerevan and Baku signed a border delimitation protocol on May 15, 2024 that recreated the old border between Soviet Armenia and Soviet Azerbaijan, based on a 1976 map. The border will separate the Armenian settlements of Baghanis, Voskepar, Kirants and Berkaber in the Tavush province from the abandoned Azerbaijani villages named Baganis

Ayrum, Asagi skipara, Xeyrimli, and Qizilhacili.

Armenia's Security Council Secretary Armen Grigoryan announced on May 17 that not an inch of Armenian land had been ceded to Azerbaijan during the border delimitation process.

The border guards of Armenia's National Security Service entered duty on the delimited sections of the border in the Tavush province on 24 May, except for the section in the village of Kirants where transitory border control mode is expected to be used until 24 July 2024.

Armenia and Azerbaijan also pledged to continue the delimitation process on other sections of the border according to the 1991 Alma-Ata Protocol and to record this in a document that would regulate the joint activities of the committees, expected to be drafted before July 1.

President Mahmoud Abbas Thanks Armenian Counterpart for his Country's Recognition of the State of Palestine

RAMALLAH — President Mamood Abbas of Palestine addressed a message of thanks and appreciation to his Armenian counterpart Vahagn Khachatouryan, saying that Armenia's recognition of the State of Palestine expresses the country's values and its leadership's commitment to achieving justice and its belief in human rights, Wafa News Agency reports.

President Abbas said this confirms the depth of relations of friendship and respect that unite the two countries and the Palestinian and Armenian peoples, adding that the recognition also contributes to alleviating the injustice that has been inflicted on the Palestinian people since the beginning of the Nakba till today, as the Palestinian people face the bloody aggression of the Israeli occupation for the ninth consecutive month.

"Your wise decision, which is consistent with international law, international legitimacy and the United Nations resolutions, is a step forward

in recognizing the right of the Palestinian people to their land on the 1967 borders, the necessity of ending the Israeli occupation, self-determination and sovereignty and independence, as well as and the inevitability of respecting their dignity, humanity and freedom, like the other peoples of the world," said President Abbas.

President Abbas said he is looking forward to the countries that have not yet recognized the independent State of Palestine to follow suit, in order to achieve security, peace and coexistence between the State of Palestine and the countries of the region, so that all the peoples of the region may live in peace and stability.

He wished his Armenian counterpart health, happiness and success, and the friendly Republic of Armenia and its people further progress and prosperity, expressing hope that the relations of Palestine and Armenia would witness development and growth.

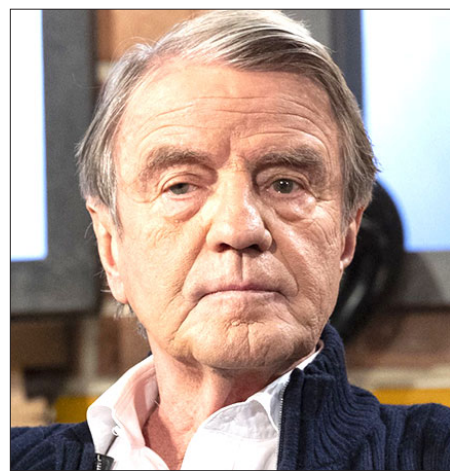
Former French Foreign Condemns Holding COP29 Climate Conference in Azerbaijan

PARIS — Azerbaijan should not host the United Nations Climate Conference (COP29) as the country remains responsible for the recent ethnic cleansing in Nagorno-Karabakh, Bernard Kouchner, the former Foreign Minister of France, said in a op-ed for Le Monde, published on Saturday.

"How can [...] such a crucial event [be hosted] in a country that deviates from international law, depends heavily on hydrocarbons and flouts human rights by holding twenty-three Armenian hostages without valid reason who are dying in its jails? A year has not passed since the ethnic cleansing of the 120,000 Armenians of Nagorno-Karabakh and Azerbaijan has already been awarded the right to host an event as prestigious as COP29. This choice raises questions on both humanitarian and ecological levels," he wrote.

The United Nations Convention on Climate Change (UNFCCC) appears to be acting as if the events of the past months had not happened, giving Azerbaijan a blank check to continue violating international law, Kouchner believes.

"For the first time in over two millennia, there are no Armenians left in this part of the world [Nagorno-Karabakh]. As they were about to leave

the Nagorno-Karabakh Republic, Ruben Vardanian, a philanthropist and Nobel Peace Prize nominee, and seven other Armenian political leaders were taken hostage by Azeri authorities along with a dozen civilians," Kouchner stressed.

"Their arbitrary detention is all the more worrying because no foreign observer or media is allowed to be present at the ongoing trials or to provide information on their state of health. For nearly nine months, calls for the release of these hostages have gone unheeded. However, and it is essential to reiterate, the fight against climate change cannot be dissociated from respect for human rights," he added.

Azerbaijan launched a full-scale

PM Pashinyan Receives Freedom House Director for Europe and Eurasia

Prime Minister Nikol Pashinyan received Mark Behrendt, Director for Europe and Eurasia programs at Freedom House.

The Prime Minister emphasized the importance of cooperation and dialogue between the Armenian government and the civil society, which contributes to the effective implementation of democratic reforms in various fields.

Nikol Pashinyan noted that Freedom House's reports also provide an important impetus to the government in promoting reforms. The Prime Minister emphasized that the development of democratic institutions and the reform agenda is a strategy for the government.

The interlocutors discussed issues related to the fight against cor-

ruption, freedom of speech, ensuring the independence of the judicial system and reforms implemented in other directions, the problems of people forcibly displaced from Nagorno Karabakh and the steps taken by the Armenian government to solve them.

invasion of Nagorno-Karabakh on 19-20 September 2023 using artillery, UAVs, and aircraft. On 28 September, Samvel Shahramanyan, the leader of the self-proclaimed state, signed a decree that put the republic out of exist-

ence starting 1 January 2024.

Roughly a week after the invasion, all but a few ethnic Armenians left Nagorno-Karabakh. The Armenian government reported registering a total of 115,000 refugees.

“Why Are There No Armenians in Nagorno Karabakh?” Freedom House Fact-Finding Report Summary

YEREVAN — Freedom House has published a report summary titled “Why are there no Armenians in Nagorno Karabakh?”

The report documents how ethnic Armenians in Nagorno-Karabakh were intentionally subjected to regular attacks, intimidation, deprivation of basic rights and adequate living conditions, and forced displacement by the Azerbaijani state.

This report examines the situation for ethnic Armenians living in Nagorno-Karabakh for the period starting with the Second Nagorno-Karabakh War in 2020 and through the Azerbaijani military offensive against Nagorno-Karabakh in September 2023 and its aftermath. It is an initial summary with a full, extended report to be released later. Through an international fact-finding effort that included hundreds of witness interviews and open-source data, the analysis aims to answer why there are no ethnic Armenians living in Nagorno-Karabakh as of May 2024. It documents how people in Nagorno-Karabakh were intentionally subjected to regular attacks, intimidation, deprivation of basic rights and adequate living conditions, and forced displacement. The evidence demonstrates that the Azerbaijani state acted upon a comprehensive, methodically implemented strategy to empty Nagorno-Karabakh of its ethnic Armenian population and historical and cultural presence.

During more than three hundred and thirty in-depth interviews with witnesses, gross violations of the norms of human rights, interna-

tional humanitarian law and international criminal law by the Azerbaijani authorities were recorded.

The fact-finding mission found that there is sufficient evidence to conclude that the actions of the Azerbaijani authorities constitute crimes under the Rome Statute of the International Criminal Court, including Article 7 (crimes against humanity) and Article 8 (war crimes), and amount to the forcible displacement of a population, to the definition, as well as to the standards of ethnic cleansing defined by UN experts in the context of the former Yugoslavian conflict.

This fact-finding report was jointly prepared by Freedom House, International Partnership for Human Rights, Democracy Development Foundation, Helsinki Citizens’ Assembly – Vanadzor, Protection of Rights without Borders NGO, Law Development and Protections Foundation, and Truth Hounds. Media Diversity Institute conducted the open-source investigation and verification. Talin Hitik provided substantial support editing the summary and the larger report. Anoush Baghdassarian made a significant contribution to editing several sections of the larger report. The methodology and questionnaires were prepared by Democracy Development Foundation, International Partnership for Human Rights, and Truth Hounds. The fact-finding mission was made possible with the support of Open Society Foundations and Freedom House. The fact-finding mission was coordinated by the Democracy Development Foundation.

Russia Came, Took Nagorno Karabakh Away

Continued from page 1

Russia reacted angrily to Grigoryan’s claims, with Foreign Ministry spokeswoman Maria Zakharova accusing him of “humiliating his own people” and questioning his sanity.

“Citizens of Armenia defended their territory, sacrificed their lives and considered that historically important,” Zakharova told a news briefing. “The ideology of Armenia as a state for many years was built precisely on these theses. They knew why they

were going into battle, why they were sacrificing their well-being, dooming their wives and children to widowhood and orphanhood.”

Grigory Karasin, a senior member of Russia’s upper house of its parliament, called Grigoryan’s comments “absolutely not true.”

“One should look at the records and speeches of Armenian political figures, including senior leadership,” Karasin told the RIA Novosti news agency. “They contain the answers to these questions.”

PACE Resolution Approves Electoral Reforms Implemented in Armenia, Continued Commitment to Democratic Development

STRASBOURG — At its meeting on June 26, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE) adopted a resolution approving the implementation by Armenia of its obligations, as announced by Deputy Speaker of Armenia’s National Assembly and head of the country’s delegation to PACE Ruben Rubinyan.

The Parliamentary Assembly highly appreciates Armenia’s continued commitment to democratic development despite significant security challenges and notes that, in the face of a complex international environment, Armenia has pursued an ambitious reform agenda, the resolution says.

The Assembly notes with satisfaction that the authorities have ensured inclusiveness and transparency in the legislative process, which has led to the reform of the Electoral Code by a series of consultations of the Venice Commission.

The Assembly welcomed the holding of the Yerevan City Council of Elders elections in September 2023. Although they took place during a period of extreme tension over the situation in Nagorno-Karabakh, they nevertheless met the democratic standards set by the Council of Local and Territorial Authorities.

The resolution states that the 2023 elections were the third consecutive elections after the national elections of 2018 and 2021, which were assessed by the international community as free of violations, unlike the elections of the previous period. Therefore, the Assembly believes that the authorities of Armenia have primarily achieved the goal of holding truly democratic elections that enjoy the trust of the Armenian people.

The Assembly highly appreciates the reforms aimed at preserving the judicial system’s independence and notes with satisfaction the readiness and continuous efforts of the Armenian authorities for genuine dialogue with the Council of Europe. At the same time, it is regrettable that there is still a widespread perception that disciplinary procedures against judges are being abused to influence their decisions. Accordingly, it is welcomed that the Minister of Justice has asked the Venice Commission for an opinion on the concept document for the reform of the Committee on Ethics and

Disciplinary Affairs of the General Assembly of Judges, which shows the political will to cooperate with the CoE bodies on this issue.

The Assembly also positively evaluates the authorities’ accurate determination to fight systemic corruption, evidenced by the creation of two specialized anti-corruption bodies and courts, the reform of the Police, and the introduction of checks on the conduct of judges, prosecutors, and persons holding independent positions in investigative bodies.

The Assembly notes that after the forced displacement of the people of Nagorno-Karabakh, some rallies organized by opposition parties demanding the resignation of Prime Minister Pashinyan in Armenia became violent when protesters tried to invade government buildings forcefully.

The Assembly noted with satisfaction that during these events, the clash with the police force did not result in casualties, unlike the events of March 1, 2008, when ten were killed, which was strongly condemned by the Assembly’s resolution 1837.

It is mentioned that in September 2023, Azerbaijani armed forces invaded Nagorno-Karabakh, a part under the protection of Russian peacekeeping forces. Fearing the consequences, most of the population fled to Armenia within days. The Assembly refers to the resolution “The humanitarian situation in Nagorno-Karabakh” and the consultation of the same name, where it expressed deep regret that almost the entire Armenian population of the region, more than 100,600 people, had to leave their ancestral homeland and flee to Armenia, and called made Azerbaijan release all detained representatives of Nagorno Karabakh, as well as all Armenian prisoners of war held in Azerbaijan.

The Assembly notes that Armenian authorities continue to be involved in peace treaty negotiations with Azerbaijan by their commitment to resolving international disputes peacefully.

The Assembly appreciates the adopted approach to unblocking regional communications based on sovereignty, national competence, equality, and reciprocity principles. In this context, the Assembly welcomes the Armenian government’s “Crossroads of Peace” initiative, which can contribute to peace and stability in the region.

New Publication:

Second Collection of Arpi Sarafian's Endless Crossings: Reflections on Armenian Art

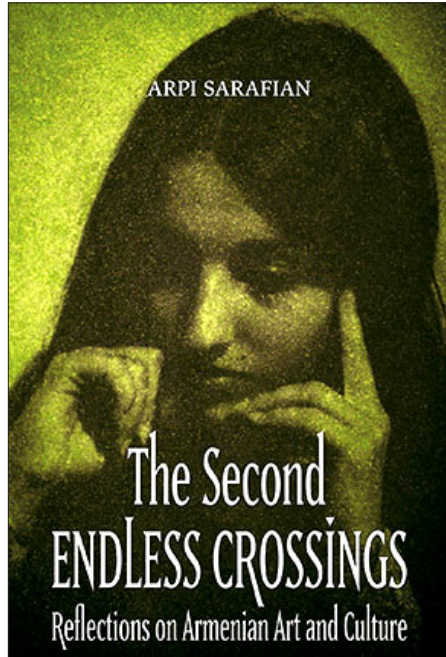
GLENDALE – After the success of *Endless Crossings: Reflections on Armenian Art and Culture* in Los Angeles (September 2019), the second collection of literary and artistic reviews by critic, Arpi Sarafian has been released. The *Second Endless Crossings* is a compilation of essays written roughly between 2020 and 2024. Copies of the book could be purchased at Abril Bookstore (www.abrilbooks.com). Keep tuned for a book release event in the near future.

While exploring the artistic and the cultural life of Armenians in contemporary America remains the prevailing focus of the essays assembled in this second collection, preserving our identity as Armenians has acquired a new urgency. Diasporan Armenians no longer have the luxury of finding their way into the mainstream with the tacit confidence of “Armenia forever.” The recent fall of the Republic of Artsakh and the ongoing threats to Armenia’s territorial integrity pose an existential threat that necessitates new strategies of survival.

In their desperate attempt to reform, Alan Semerdjian and Micheline Aharonian Marcom, among others, shift their gaze inwards. Indeed, the predominance in the collection of works that explore this inner reality—not at all a deliberate choice—might suggest that when we have allowed superficialities to take control of our lives, it makes sense to reach into something deeper, a spirituality perhaps, to find solace for the mood of hopelessness and discontent that plague people’s lives.

While many of the reviews highlight the work of emerging authors, a few call attention to new releases of older works, such as the translations into English of Nigoghos Sarafian’s *The Bois de Vincennes* or of *The Book of Adam* by Hakob Karapentz.

The articles have been organized

into groups—book reviews, translations, art and politics etc.—to make the content of the collection more easily accessible to the reader. It was perhaps in response to faithful reader the late Yervant Kochounian’s comment, “You seem to find endless material to comment on and encourage Armenian Diaspora cultural endeavors, especially feminine or feminist ones,” that Sarafian decided to devote a separate section to the Armenian woman.

Arpi Sarafian holds a Ph.D. from the University of Southern California and a B.A. and M.A. from the American University of Beirut. She was a lecturer in English Language and Literature at the California State University, Los Angeles from 1978 to retirement in 2014. She has published articles in *The Armenian Mirror-Spectator*, *The Armenian Observer*, *Ararat Literary Quarterly*, *Armenian International Magazine (AIM)*, *Virginia Woolf Miscellany*, *Publication of the Modern Language Association (PMLA)*, *Journal of the Society of Armenian Studies (JSAS)* and the *Los Angeles Times*.

Armenian Engineers and Scientists Association Representatives Meet with Los Angeles County Supervisor Kathryn Barger

From left: Jay Tourgoutian, Vasken Yardemian, Supervisor Kathryn Barger, Linda Megerdichian and Nareh Saghatelian

LOS ANGELES – On Friday, June 21, 2024, representatives from the Armenian Engineers and Scientists Association (AESA) convened with Los Angeles County Supervisor Kathryn Barger to introduce the AESA organization’s goals, mission and initiatives. The meeting included discussions on potential collaboration opportunities and the organization’s ongoing efforts to promote professional development in science, technology, engineering, and mathematics (STEM), along with career development for the community at large.

In attendance were AESA President Linda Megerdichian, AESA Past President Vasken Yardemian, AESA Public Affairs Committee Chair Jay Tourgoutian and AESA Board Member Nareh Saghatelian. Also present at the meeting were Natalie Vartanian, Field Deputy and Anish Saraiya, Planning and Public Works Deputy for Supervisor Barger.

The meeting focused on various programs and initiatives aimed at fostering innovation, supporting the next generation of engineers and

scientists in our community, and raising awareness of the significant contributions made by Armenian professionals in these fields. Supervisor Barger and her team expressed support for AESA’s mission and highlighted potential areas for partnership, including mentorship programs, and connecting with subject matter experts from the AESA membership network.

“Los Angeles County District 5 is home to the largest Armenian population in the United States,” Supervisor Barger noted. “I appreciate the input of the Armenian community in my district and look forward to our continued collaboration to support their contributions in STEM fields,” added Supervisor Barger.

“We are grateful for the opportunity to meet with Supervisor Barger and her team, and appreciate her commitment to the Armenian community. We are also looking forward to establishing a long-term relationship with LA County,” said Linda Megerdichian, President of AESA. “Together, we can make a positive impact on the broader community.”

The World Community Perceives Armenia

Continued from page 1

cal genre in the Republic of Armenia, and this is very important.”

In that context, the Prime Minister referred to other challenges, in the direction of which tangible positive results have been recorded, in particular, in terms of freedom of assembly of political forces or civil society or ensuring access to certain places for holding assemblies. “There were places, even outdoors, where it was not so easy, if not impossible, to hold a rally or gathering, not to mention renting halls in hotels or other places to hold political events. Or, for example, repression of freedom of the press, I think this is also a topic that, in fact, is a thing of the past in Armenia.”

Nikol Pashinyan also referred to the challenges of strengthening democracy, for which there is still

work to be done. “Of course, it is not the case that we have achieved the ideal level of democracy in Armenia or that we are satisfied with the quality of democracy we have. In particular, in my opinion, elections at local government levels are not sufficiently politicized, civil and community oriented. In other words, the perception of the elections that we have at the national level is not as evident at the local government level. Basically, the Republic of Armenia has not established standards for the use of force by law enforcement agencies, which is obviously another problem. What can be done to expand our understanding of the scope of human rights protection? And this applies to everyone’s right, because the narrower the scope of that understanding, I mean, of human rights protection, the more incomplete that system is, even for those who are

within that scope. That is, the scope seems to be inclusive, but the narrower the scope, the lower the quality of human rights protection, including for people whose rights do not appear to be at issue. What should be done so that in the absence of systemic corruption, corruption itself does not form alternative systems? What can be done so that the judicial system or the independence of the judicial system is not only a slogan, not only a program, but also a widely perceived reality by the public, so that the public perceives it not as a title, but as a reality that he deals with every day? These are issues that are on the agenda not only of the government, but also of non-governmental organizations and, by and large, the public,” said the Prime Minister.

Nikol Pashinyan emphasized that the statement he made back in 2018 remains unshakable: “democracy for us is not a result of circumstances, that is, it is not a reality caused by circumstances, but it is a

strategy. And the government and the ruling majority will continue on this strategic path.”

“One thing is clear: democracy is seriously taking root in Armenia, and the international community perceives the Republic of Armenia more and more as a part of international or global democracy. And this is perhaps the most important record that we can make today and this is perhaps the most visible success that democracy has recorded in the Republic of Armenia,” said the Prime Minister.

Summarizing the speech, Nikol Pashinyan wished success to the third Armenian Forum for Democracy and thanked the civil society representatives and international partners for supporting the implementation of the democratic reform agenda of the Armenian government.

Nikol Pashinyan also participated in the panel discussion within the framework of the forum, during which he answered the questions of the attendees.

Ապարդիւն Յանգաւ Յերթական Դաւադրութիւնը

ԲԱԳՐԱՏ ԵՍԴՈՒԳԵԱՆ

Հայաստան երկիրը անգամ մը եւս թօթափեց բովանդակ հայաշխարհը ցնցող դաւադրական հետզհետէ հերթական դարձած փորձ մը: Որպէս սկզբունք միշտ խուսափած ենք Հայաստանի ներքին քաղաքական անցուդարձներու մասին մեծխօսիկութիւն ընելէ: Յարգած ենք Հայաստանաբնակ ժողովուրդի սեփական երկրի մասին դիրքորոշումը: Սակայն այժմ կատարուածները առնչուած են բովանդակ հայութեան ներկային ու ապագային հետ:

Ըլլայ հայրենի երկրէ ներս, ըլլայ սփիւռքի տարածքին միշտ եղած են անձնական չնչին ակնկալութիւններու փոխարէն իր վարքը ճշդող անհատներ: Մարդ արարածի տկար կողմն է այս, որուն կարելի է հանդիպիլ բոլոր երկիրներէ կամ ազգութիւններէ ներս:

Բագրատ Արք. Գալստանեանի գլխաւորած շարժումը որքան ալ բեմի ետին ունենայ տարբեր դերակատարներ, հիմնականին լուրջ

վնաս մը պատճառած է հայութիւնը կարեւոր բաղադրիչներուն հանդէպ:

Գաղտնիք չէ որ Գալստանեան այդ շարժումի մէջ ներկայացաւ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ անունով: Իր գլխաւոր աջակիցը եղաւ կղերք:

Ինքնաբերաբար պետական շրջանակներու հակազդեցութիւնը ուղղուեցաւ նաեւ Մայր Աթոռի գահակալին կամ աւելի յստակ կոչումով Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոս Գարեգին Բ. Սրբազանին:

Շուտով տեսանք այս վերջինի գորակցութեան մարմնաջով նուիրապետական այլ երեք աթոռներու, Մեծի Տանն Կիլիկոյ Կաթողիկոսութեան, Երուսաղէմի ու Իսթանպուլի Պատրիարքարաններու յայտարարութիւնները: Վրայ հասան առաջնորդարաններու նման բնոյթով գորակցութեան յայտարարութիւնները:

Այդ բոլորին իբրեւ արդիւնք պատահեցաւ ամենաանբաղձալին, որն է հայ եկեղեցւոյ եւ հայ

պետականութեան առճակատումը: Այս հակադրութեան պատճառած աւերը շատ աւելի ծանր պիտի հատուցուի համայն հայութեան կողմէ: Ազգին կառուցները պարտաւոր են համատեղ գործելու: Գլխաւոր տարրն է պետութիւնը: Եկեղեցին]: որ պետականութեան բացակայած դարերուն ստանձնած էր ազգի միասնութեան երաշխիք ըլլալու առաքելութիւնը, այժմ ստիպուած է պետութեան հովանիին ծառայելու: Այսօր մեր տեսածը բոլորովին տարբեր է, երբ եկեղեցին իր ամբողջական կազմով կը փորձէ լիազօրութիւնը ժողովուրդի կամքով ապահոված պետական վարչակարգը բռնի եղանակով իշխանափոխութեան տանելու: Արդիւնքին տուժողը նոյն ինքն եկեղեցին եղաւ: Այս պատուազրկութեան մէջ գլխաւոր դերակատար հանդիսացաւ Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը: Ան]: որ իր վարքը նախապէս ալ բաւականին մաշեցուցած էր որդեգրած վարքով ու կենցաղով: Միւս կողմէ Արամ Ա. Կաթողիկոս չի կրցաւ ՀՅԴ-ի հասարակ գործիչ մը ըլլալէ ձեռքազատուիլ եւ պատմութեան մէջ թէեւ ոչ յաճախ, բայց բազում օրինակներով յիշուած գիտակից հայ հոգեւորականի մը կերպարը դրսեւորել: Նոյնը կարելի է ըսել Նուրհան եւ Սահակ Բ. պատրիարքներուն համար: Անոնցմէ առաջինը յատկապէս Կովբուր Պարտէզի խնդիրով արդէն վիճալարոյց դարձուցած էր իր աթոռը: Մօտ անցեալին բաւականին ծանր նախատինք մը ըլլալով յիշողութիւններու մէջ դրոշմուեցաւ թէ Յորդանանի թագաւորութեան եւ թէ Պաղեստինի պետականութեան իր գահակալութիւնը մերժող յայտարարութիւնները:

Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք Սահակ Բ. որոշ ժամանակ փորձեց

չէզոքութիւն եւ լուծութիւն պահեց այս աղմկալի ու փոթորկոտ ընթացքի դիմաց, բայց վերջ ի վերջոյ ան ալ տարուեցաւ տիրող հոսանքին եւ միացաւ իր հոգեւոր եղբայրներու սխալ ընթացքին:

Մեր ապրած երկիրը]: Թուրքիան կենսական փորձեր կը ներկայացնէ հոգեւոր աշխարհի քաղաքականացման անպատեհութիւններու մասին: Համաշխարհային մարդկութեան դարեր առաջ վերածննդեան մեծ ցնցումներով անցած փորձի դարեր ետք կրկին օրակարգի նիւթ դառնալը մտահոգիչ է բոլորին համար:

Նման արժանիքի անկում մը կ'ապրի նաեւ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը: Կարծես թէ ան անգամ մը եւս ներկայացաւ պատմութեան մէջ բազում անգամներ կրկնուած սխալ կողմնորոշմի դիմաց: Յեղասպանութեան նախորդող տարիներուն, երբ իթթիհատականները վաղուց վճռած էին Օսմանեան Կայսրութիւնը փլել, դաշնակցութիւնը փորձեց այդ նոյն կայսրութիւնը փրկել ու անսասան պահելու համար պայքարիլ համայն աշխարհի դէմ: Արդիւնքը ծանօթ է բոլորին:

30 տարի անց, Բ. Համաշխարհային պատերազմի օրերուն իբրեւ թէ գերավարուած Հայաստանը փրկելու մարմաջով Հիթլերի կողքին պատերազմելու համար Դրոյնի հրամանատարութեան տակ հայ կամաւոր հաւաքելու ձգտողը նոյն դաշնակցութիւնն էր: Այդ կուսակցութիւնը ազգայնականութեան քողին ետեւ պաղ պատերազմի տարիներուն ալ շարունակեց հակահայաստանեան իր կեցուածքը ապագային համարած խորհրդային Հայաստանի հանդէպ:

Շար.ը էջ 15

Կազմակերպութեամբ՝
Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Արեւմտեան Ամերիկայի Վարիչ Մարմինի

ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒ 109-ԱՄԵԱԿԻ ՈՒԵԿՈՉՈՒՄ

Գլխաւոր Բանախօս՝
ԸՆԿ. ՏՈՔԹ. ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՐԱՅԵԱՆ
ՄԴՀԿ Կեդրոնական Վարչութեան Ատենապետ

Պիտի Յուցադրուի
«Քսանի Լուսաբացը» Վաւերագրական Ժապաւէնը

Գեղարուեստական Յայտագիր

Կիրակի Յուլիս 14, 2024
Երեկոյեան Ժամը 5:00-ին

Իրանահայ Միութեան Սրահէն Ներս
117 S. Louise St., Glendale, CA 91205

info@sdhpusa.org
Մուտքը Ազատ

Գրիգոր Զօհրապ` Տաղանդաշատ Տիլեթթընթը

ՅԱԿՈՒ ՏԻՆԵԱՅԵԱՆ

26 Յունիսը արեւմտահայ գրականութեան ակնաւոր դէմքերէն Գրիգոր Զօհրապի (Պոլիս, Պէշիկ-թաշ թաղամաս, 26 Յունիս 1861 - 6 Յունիս 1915, Մեծ Եղեռնի զոհ, Հալէպէն դէպի Ուրֆա տանող ճամբուն վրայ) ծննդեան օրն է: Գրական տիրտան մը, որ ամէն առիթով իրեն կը հրաւիրէ գրասէր ընթերցողի, գրաքննադատներու ուշադրութիւնն ու մտասեւեռումները:

Ան՝ ազդեցիկ դէմքերէն մին իր ժամանակի, խիզախ հրապարակագիր եւ հրապարակախօս մը իրապաշտ ու Արուեստագէտ սերունդներու փաղանգին մէջ, անսպառ թանաք սպառել տուաւ ոչ միայն իր գրականութեան մասին, այլեւ յատկապէս կանանց վարքին ու բարքին եւ իրականութեան ու սուտին մասին իր ճառերով, որոնք ցայսօր յաճախ կը դրուին լուսարձակի տակ:

Զօհրապի առնավայել խիզախ կեցուածքին ու յախուռն նկարագիրին մէկ դրսեւորումը ի յայտ կու գայ 1878-ին՝ դեռ հազիւ 17-ամեայ պատանի մը ան, երբ անվեհեր քննադատի իր բնատուր ձիրքով, հռետոր հրապարակախօսի իր տաղանդին իբրեւ մէկ արտացոլում մը, փետրաթափ կ'ընէր 1878-ին Պերլինի վեհաժողովին Խրիմեան Հայրիկին հետ մասնակցած Ազգային պատուիրակութեան քարտուղար Մինաս Զերազը, որ իր ճակատին կրելով հանդերձ 61-րդ յօդուածին կսկծազին խարանդ՝ իբր թէ Անգլիոյ «բարեկամութիւնը» շահած, Եւրոպայի մէջ սկսեր էր խմբագրել «L'Armenie» թերթը, ստերջ ու միամիտի սիգանքով մը հայոց դատը եւ հայ ազգը Եւրոպային ծանօթացնելու, հուսկ ալ անկախութիւն շահելու երազով...:

Այդ թուականէն տաս տարի ետք՝ 1888-ի Յունուարի 31-ին էր, որ Զօհրապ պիտի ընտրէր իր կեանքի ընկերը եւ ամուսնանար Քարա Եագրճեան անուն շնորհալի օրիորդի մը հետ, բախտաւորութեամբ չորս զաւակներով: 28 տարի տեւած այդ ամուսնութիւնը իրօք սիրովէն մը կը համարուի գրքամոլ ընթերցողին համար:

18-րդ դարու ֆրանսացի խոշոր լուսաւորիչ-փիլիսոփայ, բանաստեղծ եւ իրաւապաշտպան գրող Վոլթէր, Գեմոկրատիայի ջատագով մը չըլլալով հանդերձ կը պնդէր սակայն, թէ գրագէտի մը ճշդատեսութիւնը, թելադրութիւնները, տրամաբանութիւնը, իրենց տիրական եւ ազդու միջամտութիւնը պէտք է տարածեն ե՛ւ քա-

ղաքական, ե՛ւ գիտական, ե՛ւ ընկերային ու կրօնական աշխարհներու մէջ՝ գրական յեղափոխութեամբ գրահելու մարդոց հնչեցուցած ճշմարտութիւնները եւ կատարած դատումները: Ու այստեղէն՝ իրաւաբան Զօհրապի անկողումը կորովի իրաւապաշտպանի դատումները, որով իր կիրքերը քաղցին քովէ քով սերտօրէն Վոլթէրի իրաւատես ու ընդոժին տաղանդին հետ. իրականութիւն մը, որ քիչերուն է տրուած մեր գրականութեան դաշտին մէջ:

Արդարեւ, արեւմտահայ գրականութիւնը՝ իրապաշտներէն մինչեւ Գեղապաշտ սերունդի շքահոյլին կազմաւորումը 1900-ի սկիզբները, իր պահակագունդի առաջին շարքին կ'ընդունի անունը Գրիգոր Զօհրապի, որ ասպարէզով՝ նախ երկրաչափ, ապա կարկառուն իրաւաբան, յառաջապահ դէմքերէն մէկն եղաւ նաեւ Օսմանեան խորհրդարանին ներս: Ու ամէնէն կարեւորը՝ «Իշխան»-ը մեր նորավիպագրութեան: Խմբագիր, գրաքննադատ, երգիծագիր, բանաստեղծ ալ: Դեռ...: Պետական Համալսարանին ներս Պատժական օրէնքի դասախօս, եւ ինչպէս նշեցինք՝ պետական երեսփոխան Օսմանեան խորհրդարանի: Քաղաքական ջղուտ ու հեղինակաւոր գործիչ:

Սա թուարկումները նորավիպագրութեան «Իշխան»ի մասին բաւարար չե՞ն միթէ նախանձը եւ վախը քողագերծելու թուրքին, որով Սուրէն Պարթեւեան մը, «Յուսաբեր»ի 7 Սեպտեմբեր 1915-ի թիւին մէջ «Գրիգոր Զօհրապ» խորագրի տակ, պիտի չուզէր թաքցնել իր միտքը, հետեւեալը գրելով ի միջի այլոց. «...Սահմանադրական Թուրքիան իրմով կրնար փառաւորուիլ, բայց վախցաւ միայն իրմէ: Նորատունկեան մը չէր ան, ոչ ալ Հայրաճեան մը: Հանճարին դէմ ոչնչութիւններու մախանքն երբեք աւելի ուշադրաւ պատկեր մը չձեւացուց՝ որքան Օսմանեան Մէպուսարանին ոճրագործներու այդ պաշտօնական որջին մէջ, ուր Զօհրապին հանդուրժեցին, անոր վրայ սքանչացան, բայց միշտ խուսափեցան անոր յանձնուելէ: Վտանգի օրերուն անոր տունն ապաստանած, անոր սեղանը նստած Խալիլ պէյերը մատ մ'իսկ չվերցուցին՝ զայն ճամբէն ազատելու համար...: Անոր մէջ հայ ազատաստեղծ մտքին է որ կ'երկնար Իթթիհատին մարդասպան ձեռքը...»:

Հմտիմաց իրաւաբան մը՝ Զօհրապ իրաւագիտական իր առաջին աշխատութիւնը կ'ամբողջացնէ

1883-ին, 22 տարեկանին: Այնուհետեւ կը սկսի գեղարվ փաստաբանական աշխատանքներով: «Անհետացած Սերունդ Մը» խորագրեալ իր երախտալիքը կ'ազդարարէ խիզախութեամբ իր վիպական առաջին ճիգերուն՝ 1885-ին: Կիսաւարտ «Նարդիկ» վէպը՝ դժուար ճգնութենէ ետք, կը թելադրէ իրեն ընտրել վէպին ու կարճ պատմութեան միջինը, պիտի ըսեմ՝ բարեխառնութիւնը, գրական նոր սեռը՝ նորավիպագրութիւնը:

31 Դեկտեմբեր 1909-ին ան կը հրատարակէ «Խղճմտանքի Զայներ» նորավէպերու շարքը, որուն կը յաջորդեն «Կեանքը Ինչպէս Որ է» եւ «Լուռ Ցաւեր» նորավէպերու շարքերը, որոնք լոյս կը տեսնեն 1911-ին, Պոլիս: Այսպէս, ընդամենը 41 նորավէպ, բոլորն ալ քաղուած «Մասիս» «Արեւելք» «Ծաղիկ» «Հայրենիք» «Լոյս» օրաթերթերէն ու գրական հանդէսներէն՝ ամփոփուած յիշեալ վերջին երեք երկերուն մէջ: «Էջեր Ուղեւորի Մը Օրագրէն» խորագրեալ ճամբորդական նոթերու շարքը գրուած է 1909-1913 թուականներուն՝ բուժման եւ այլ նպատակներով Պելճիքա, Գերմանիա եւ Ֆրանսա գտնուած ժամանակաշրջանին:

Զօհրապի «Ծանօթ Դէմքեր Եւ Պատմութեան» ժողովածուն մէջ սեւեռումի տակ կ'առնուին գրական ու հրապարակագրական ժամանակակից դէմքերու, հասարակական գործիչներու նկարագրները, արժանիքները, անոնց մեղկութիւններն ու թերութիւնները՝ զեղարուեստական կիրթ երգիծումով նշարկուած:

Ֆրանսացի Ժ. Դարու անունի վիպագիր Կի Տը Մօփասանի նորավէպերն ու պատմութեանքերը, ինչպէս՝ «Ճարպագունդը», «Ջարդը», «Կրակին Թագաւորութիւնը», Զօհրապի «Ճիտին Պարտքը», «Այրին», «Փոթուրլըն» եւ միւս կարգ մը նորավէպերուն հետ համագաց ապրումներով կը յարդարեն ընթերցողին տեսողաշտը՝ գլխաւոր Յաւին հասնելու ի վերջոյ, ուր

մարդ կ'ուզէ իր հոգիին խորանին առջեւ այդ Յաւը որպէս հաւատքի կերտն մշտապէս վառել...:

Իր «Ակնարկներ»-ը՝ գրուած իրապաշտ հիւմորով, բորբ յանդդնութեամբ մը կը մերկացնեն եւրոպական, առհասարակ ժամանակի հասարակութեան մէջ մնացուն ախտի վերածուած դասակարգային խոր ու դժպիտ, անհաճոյ հակադրութիւնները, ինչպէս՝ «Շիշլիի Գերեզմանատունը Մեռելոցի Կիրակին»-ին մէջ: «Բեռնի Տակ» տպաւորապաշտ յօդուածին մէջ կը բացայայտուին դրամին բռնատիրական քաղաքականութիւնը մարդոց բարոյականին ու հոգեբանութեան վրայ: «Վերջին Արեւագալը» ակնարկը այլաբանական երկ մըն է՝ Համիտեան կոտորածներէն ետք թշուառ ու գաղթական իրավիճակը պատկերող: 1915-ի Մեծ Եղեռնի օրերուն, Իթթիհատ վէթերաքը կուսակցութեան ոճրագործ պարագլուխներու ժանիքներով իր դաժանօրէն սպանութեան տարի մը առաջ, իր «Գիրեր Պատերազմի Դաշտէն»-ը ակնարկնամակներ են, ուր կը խարագանուին գերման ոճրագարտ աշխարհակալական նկրտումները խաղաղասէր ժողովուրդներու դէմ: Ապա «Էջեր Ուղեւորի Մը Օրագրէն»-ը, այնուհետեւ տպաւորապաշտ էջերէն՝ «Կոտորէլն Ետքը», մեր ապրած կեանքի փիլիսոփայութիւնն են խորախորհուրդ:

1913-ին, Փարիզի մէջ, «Մարսէլ Լար» ծածկանունով Զօհրապ ֆրանսերէնով հրատարակած է իր աշխատութիւնը՝ «Հայկական Հայրցը Վաւերագրերու Լոյսին Տակ» խորագրով, որուն մէջ օգտագործուած են արեւմտահայ քաղաքական իրավիճակին, մշակութային ու տնտեսական գործունէութեանց փաստագրական հարուստ նիւթեր՝ Ա. Աշխարհամարտի խառն ժամանակները ընդգրկող:

Իսկ բանաստեղծը Զօհրապի իմացական յղացքին մէջ: Շուրջ

Շար.ը էջ 15

ENGERAYIN TIVAN PRESENTS

Summer Vibes
DINNER PARTY
AUGUST 10, 2024

Jaaaaan Restaurant
145 N. Artsakh Ave.,
Glendale, CA, 91206

Party Starts
7 PM

Special Performance By
Arman Mardigian || DJ Joe Bekerian

Non-stop All Night International Music, Raffle, Prizes, Dance Shows, Surprises

for Reservations:
626-486-7662 Aline
818-818-9291 Yervant
818 554-7659 Raffi

Donation \$150
Proceeds to Benefit Underprivileged Armenian Children

Իտալիայում ՀՀ դեսպանը Համիտեան Ջարդերին Վերաբերող Բացառիկ Արխիվային Փաստաթղթեր Է Փոխանցել Հայոց Ցեղասպանութեան Թանգարան-Ինստիտուտին

Իտալիայում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան Մովսիս Զամբարձովը հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտին է փոխանցել 19-րդ դարի վերջում Օսմանեան կայսրությունում հայերի եւ այլ քրիստոնեաների հետապնդումների, հալածանքների եւ ջարդերի վերաբերեալ մանրամասն տեղեկություններ պարունակող նորայայտ արխիվային փաստաթղթեր: Դրանց մեծամասնությունը հանդիսանում են հենց բնօրինակներ եւ մանրամասն ներկայացնում են վերոնշյալ ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած ողջ իրականությունը:

«Արմենայրես»-ի թղթակցի հետ զրոյցում՝ Իտալիայում ՀՀ դեսպան Մովսիս Զամբարձովը եւ Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի տնօրէն էդիտա Գոյոյեանը խօսեցին նորայայտ արխիվային փաստաթղթերի պարունակության, դրանց ունեցած կարեւոր նշանակության մասին:

Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի տնօրէն էդիտա Գոյոյեանը տեղեկացրեց, որ փաստաթղթերը ինստիտուտի իտալերէն լեզուին տիրապետող գիտաշխատողի կողմից մանրակրկիտ ուսումնասիրության եւ խմբաւորման կ'ենթարկուի: Նրա խօսքով՝ Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտը մէկ այլ իտալացի հետազոտողի հետ համագործակցութեամբ պատրաստուած է հրատարակել այդ արխիվային փաստաթղթերը:

«Երկրորդ անգամ է, որ Իտալիայում ՀՀ դեսպան Մովսիս Զամբարձովը փոխանցեց արխիվային նիւթեր է նուիրում Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտին», - իր խօսքում նշեց էդիտա Գոյոյեանը: Նա յաւելեց, որ այս փաստաթղթերն Իտալիայի արխիւներում Հայոց ցեղասպանութեանը վերաբերող փաստաթղթեր, թուղթիկներ եւ հրովարտակներ են, որոնք իտալերէն են եւ հանդիսանում են հենց բնօրինակներ:

«Օգտուելով առիթից՝ ցանկանում եմ շնորհակալութիւն յայտնել Իտալիայում ՀՀ-ն ներկայացնող մեր դեսպանին, ով յատուկ ուշադրութեան ներքո է պահում ինչպէս մեր թանգարան-ինստիտուտն, այնպէս էլ Հայոց ցեղասպանութեանը վերաբերող այս նիւթերը եւ արդէն երկրորդ անգամ այսպիսի խոշոր եւ կարեւոր նուիրատուութիւն ենք ստանում նրա-

նից», - եզրափակեց թանգարան-ինստիտուտի տնօրէնը:

Իտալիայում Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ և լիազոր դեսպան Մովսիս Զամբարձովը հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտին փոխանցում է իտալացի հետազոտողի կողմից մանրակրկիտ ուսումնասիրության ենթարկուած 19-րդ դարի վերջում ուղարկուած է եղել Փոքր Ասիա, եղել է Օսմանեան կայսրութիւնում՝ Մարաշ քաղաքում, որտեղ էլ առնչուել է հայերի դէմ իրականացուած համիտեան ջարդերին:

«Իտալիայում իմ դիւանագիտական առաքելութիւնը, կարելի է ասել, նոր էի սկսել, երբ ինձ մօտ եկաւ Լիբանանից մի արաբ լրագրող, Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի մեծ բարեկամ՝ Թալալ Խրայիս անունով, ով պատերազմական լրագրող է եւ հիմա Իտալիայի մայրաքաղաք Հռոմում տեղակայուած լիբանանեան ազգային գործակալութեան ներկայացուցիչն է, ինչպէս նաեւ արաբ-իտալական «Ասսադակահ» ասոցիացիայի քարտուղարն է: Նա ինձ յանձնեց այս արխիւը: Նա Իտալիայի Լացիօ նահանգի մի փոքրիկ քաղաքի՝ Օրիոլօ Ռոմանօ քաղաքի բնակիչ է: Նշուած քաղաքից Սալվատորէ Գարզանօ անունով մի աղիւսագործ, ով վերանորոգելիս է եղել քաղաքի մենաստաններից մէկը, աշխատանքների ընթացքում հենց այդ մենաստանի պատի միջոց յայտնաբերել է մի պարկ, որի մէջ էլ պահուած են հենց այս փաստաթղթերը. դրանք պատկանում են Ֆրանցիսկեան վանական, հայր Սալվատորէ Լիլիին», - իր խօսքում նշեց Մովսիս Զամբարձովը: «Մարաշ քաղաքում, որտեղ էլ առնչուել է հայերի դէմ իրականացուած համիտեան ջարդերին:

Դեսպանը մանրամասնեց, որ հայր Սալվատորէն հայերի եւ ընդհանրապէս քրիստոնեաների հանդէպ 1894-1895 թուականների ընթացքում Օսմանեան կայսրութեան սուլթան Աբդուլ Համիտի կառավարման շրջանում իրականացուած հետապնդումների եւ ջարդերի մասին շատ հետաքրքիր վկայութիւններ է թողել:

«Հայր Սալվատորէն նահատակուել է հենց 1895 թուականին՝ 7 այլ հայ վանականների հետ միասին, որոնք չեն ցանկացել կրօնափոխ լինել, չեն ցանկացել միանակ թողնել հայր Սալվատորէին: Յաւօք, վերջինիս հետ միասին բոլորին տանջամահ են արել», - ներկայացրեց դեսպանը՝ շեշտելով,

որ իր ձեռքի տակ յայտնուած փաստաթղթերը բաղկացած են երկու տրցակից, որոնց մեծամասնութիւնը հենց բնօրինակներ են:

Դեսպանը նաեւ յաւելեց, որ փաստաթղթերի մէկ այլ մասն էլ վերջերս է տրամադրուել Իտալիայի կետտի քաղաքում գտնուող հոգեւոր ճեմարանի վանական դոն Վինչենցօ Մասոլոն, ով եւս մշտապէս շատ զգալուն է եղել հայերի ու Հայկական հարցի հանդէպ:

«Նրա տրամադրած փաստաթղթերն ու նամակներն արդէն ոչ թէ բնօրինակներ են, այլ պատճէններ են: Դրանք այն ժամանակ ձեռքով գրուած եւ շատ գեղեցիկ տեսք ունեցող նամակներ են, որոնց հեղինակը եւս հայր Սալվատորէ Լիլին է, եւ դրանք ուղղուած են վերջինիս քրոջը», - նշեց դեսպանը՝ կարծիք յայտնելով, որ Հայոց ցեղասպանութեան թանգարան-ինստիտուտի մասնագէտները՝ Կառլօ Կոպոլայի եւ Սիրանոյշ Կուարանտայի հետ միասին կարող են մշակել եւ ուսումնասիրել նման մեծ կարեւորութիւն ունեցող այս փաս-

ունենայ իր անուան հետ կապուած հրաշքներ, հիւանդութիւններից բուժումներ, ինչպէս նաեւ հանդիսանալ կրօնի համար նահատակուած անձնաւորութիւն», - նշեց Շուշան Խաչատրեանը՝ շեշտելով, որ այս փաստաթղթերում հենց այդպիսի պատմութիւններ եւ իրադարձութիւններ կան ներկայացուած:

Նրա խօսքով՝ փաստաթղթերում առկայ են նաեւ այն մարդկանց վկայութիւնները, եւ նոյնիսկ լուսանկարներ այն մարդանցից, ովքեր տեսել են այդ ամէնը, ենթարկուել են տեղահանութեան եւ չետագայում սպանուել են: Խօսքը նաեւ հենց հայր Սալվատորէի մասին է, ով եւս համիտեան ջարդերի ընթացքում կտտանքների է ենթարկուել եւ սպանուել:

«Բանն այն է, որ Օսմանեան ղեկավարութիւնը երկար ժամանակ հետապնդել եւ տանջանքների է ենթարկել օտարերկրացի միախոններին՝ մեղադրելով նրանց գործակալներ լինելու մէջ: Դրանց թուին է դասուել նաեւ հայր Սալ-

տաթղթերը: Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի աւագ գիտաշխատող Շուշան Խաչատրեանն, ով կատարել է առկայ փաստաթղթերի մշակումները եւ պատրաստուած է աւելի խորն ու մանրամասն իրականացնելու ընթացքում պարզուել է, որ դա տասնամեակներով հաւաքուած երանցցման եւ սրբադասման արխիւ է:

«Կաթողիկ եկեղեցում կայ այդպիսի աւանդուած, որ անձի երանելի ճանաչուելու համար պէտք է երկար գործընթաց անցնի եւ պէտք է

վատորէն, ով հեղինակել է մի նամակ, որը պէտք է յանձնուել Հռոմի Պապին. նամակում նա նկարագրել եւ տեղեկացրել է այն ամէնն, ինչ կատարուել է հայերի եւ քրիստոնեաների հետ Օսմանեան ղեկավարութեան կողմից, ինչպէս նաեւ այն, որ իրեն ուղղուած մեղադրանքները շինծու են», - ասաց Շուշան Խաչատրեանը:

Վերջինս տեղեկացրեց, որ նորայայտ փաստաթղթերը պէտք է մանրամասն ուսումնասիրութեան ենթարկուեն, քանի որ դրանք շատ մեծ նշանակութիւն ունեն եւ լուրջ տեղեկութիւններ են պարունակում հենց համիտեան ջարդերի վերաբերեալ:

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ
Վարձու է 3 սենեակ 1 1/2 բաղնիք, central AC/heat, 2 կանգառով եւ ցանկապատուած փակով տուն Փասատինայի մէջ: Մանրամասնութեան համար հեռաձայնել՝ 818-897-3355:
FOR RENT
3 Bedroom 1 1/2 bath, central air-heat
2 car parking, fenced backyard house for rent in Pasadena.
Please call 818-897-3355

«Ոսկե Ծիրան» Փառատօնի Կարմիր Գորգը Պիտի Փոխարինուի

Այս ամսուան (7-14) ընթացքին Երեւանի մէջ պիտի կայանայ «Ոսկե Ծիրան» շարժանկարի միջազգային փառատօնը: Բացման արարողութեան կարմիր գորգը պիտի չի փոփոխուի: Կարմիր գորգը պիտի փոխարինեն արուեստագէտ Դաւիթ Քոչունցի ձեւաւորման հիմնան վրայ, տեղացի գորգագործ վարպետներու ձեռքերով պատ-

րաստուած գորգերը: Որոշումը կայացուած է նկատի ունենալով հայկական գորգագործութեան հարուստ պատմութիւնն ու աւանդութիւնը: Այս փոփոխութեան ընդառուա՞ջ՝ «Արարատ» Թանգարանը կազմակերպեց Դաւիթ Քոչունցի գորգագործական աշխատանքներու ցացադրութիւնը, զոր համադրած էր Նայիրի Խաչատուրեանը:

Պոլսահայ «Յանկարծ» Թատերախումբը Եզրափակեց Իր Ներկայացումները Հայաստանի Սեջ

Պոլսահայ «Յանկարծ» Թատերախումբի շրջագայութիւնը մօտեցաւ իր աւարտին: Ուրիշամ Սարոյեանի «Իմ սիրտը լեռնագաւառն է» (Իմ Սիրտը Լեռներում է) անունով Թատերախումբը: Իսթանպուլեան բեմերուն վրայ թրքերէնով ներկայացուել է ետք արեւմտահայերէնի թարգմանուած տարբերակով, յանձնուեցաւ Հայաստանցի Թատերասերներու դատին:

«Յանկարծ»-ի անդամները՝ 24 Յունիսին, Վանաձորի, իսկ 26 Յունիսին Երեւանի Գ. Սունդուկեանի անուան ակադեմիական թատրոնի մէջ, հանդէս եկան, մեծ ընդունելութիւն գտնելով հայաստանցի մշակութասէրներու կողմէ: Ուշագրաւ է որ Սունդուկեանի բեմին վրայ ելոյթ թին, ներկաներուն միջեւ կը գտնուէր նաեւ հայաստանցի տաղանդաւոր դերասան Արամ Կոստանեանը: Ան ծանօթ անուն է եւ տարիներ շարունակ մեծ ծառայութիւն բերաւ պոլսահայ մշակութային կեանքին: Ան ներկայիս հանդէս կու գայ Երեւանի Մայր Թատրոնի խումբին մէջ:

Խումբը՝ Հայաստանեան ներկայացումներու շարքը կը պարտի «Եւրասիա» Համագործակցութեան Հիմնադրամին, որ յատուկ դրամաշնորհ յատկացուցած էր այս ձեռնարկին հմար: 30 Յունիսին կայացաւ վերջին ներկայացումը, դարձեալ մայրաքաղաք Երեւանի մէջ, «Նորարատ Փոր-

ձառական Արուեստի Կեդրոն»էն ներս: Նախ բեմադրուեցաւ խաղը, յետոյ սարքուեցաւ հրապարակային ասուլիս մը, որուն մասնակցեցան թէ լրագրողները եւ թէ ներկաներէն շատեր:

Խումբի անդամները խօսեցան «Յանկարծ»-ի կազմութեան, Թատերախումբի անուան ընտրութեան, ինչպէս ծրագրեցին եւ իրականացուցին «Իմ Սիրտը Լեռնագաւառն է» թատերախումբի ներկայացումները: Նաեւ Ռուբեր Հատտէճեանի մասին որովհետեւ անոր թարգմանութիւնն էր: Ասուլիսը առիթ հանդիսացաւ որ «Յանկարծ»-ի անդամները խօսին նաեւ պոլսահայ համայնքի, պոլսահայ թատրոնի մասին, յատկապէս շեշտը դնելով Օսմանեան շրջանի թատրոնին մէջ հայերու ունեցած առանցքային դերին վրայ, եւ այլն:

Թատերախումբի անդամ եւ գրական խորհրդատու Արթուր Կէպէնլիօղլու իր տպաւորութիւնները յայտնելու ատեն ըսաւ. «...մեր բուն նպատակն է ներկայացնել արեւմտահայերէնը: Անդրադարձանք նաեւ արեւմտահայերէնի պաշտպանութեան, ըսինք որ մտավախութիւն ունէինք որ արեւմտահայերէնը կրնար հասկնալի չըլլալ հայաստանեան հանդիսատեսին: Բայց՝ շատ լաւ արձագանգ գտան մեր ելոյթները, հանդիսականներու երեք ներկայացումներէն ալ շատ գոհ մնացին» ըսաւ Արթուրը:

Նիտերլանտներու եւ Պելճիքայի Հայ Գամբար

Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ Գերշտ Տ. Խաթակ արքեպիսկոպոս Պարսամեանի առաջնորդութեամբ՝ Յունիս 21-23, 2024թ. առաջին անգամ, Նիտերլանտներու եւ Պելճիքայի մէջ գտնուող եկեղեցական համայնքներուն աշխատանքով ի մի բերուած 10-17 տարեկան հարիւր երախաներու եւ պատանիներու համար, տեղի ունեցաւ Հայ Ճամբարի ծրագիրը: Ճամբարի կազմակերպչական աշխատանքները իրականացման համար Գերշ. Տգ Խաթակ Սրբազան Հօր անօրէնութեամբ նշանակուած էր յանձնախումբ մը որը կը գլխաւորէր՝ Բրշ. Սերժ Սրկ. Տէմիրպաճագ քովը ունենալով այլ համայնքներէն մասնակցող եկեղեցանուէր անձինք եւ Հոգեշնորհ ու Արժանապատիւ Հայրեր:

Հայ Ճամբարը իրականացնելու համար նախապէս որոշուած էր տարբեր Քրիստոնէական համայնքներու ամառնային արձակուրդներ եւ ճամբարական ծրագիրներ իրականացնելու նպատակաւ գործող, Christelijke Vakantie en Conferentiecentrum De Kroeze Danne կեդրոնը որը կը գտնուի Նիտերլանտներու Տելտեն գիւղաքաղաքի մէջ:

Ուրբաթ, 21 Յունիս 2024թ. երեկոյեան ժամը 17:00-ին երախաները եւ պատանիները իրենց ծնողներու եւ Հոգեւոր հովիւներու գլխաւորութեամբ մուտք գործեցին ճամբար: Մասնակիցներուն համար նախատեսուած սենեակներ տեղաւորելէ ետք հաւաքուեցան սրահը որպէսզի ծանօթանան Գերշ. Տ. Խաթակ Սրբազան Հօր, Հոգեւոր հովիւներուն եւ ճամբարի յանձնախումբի անդամներու ինչպէս նաեւ իրարու հետ: Ապա, յաջորդեց ծանօթացում ճամբարի կանոններու եւ ծրագիրին հետ: Յետ բացատրութեանց բոլորը ուղղուեցին դէպի ճաշարան ընթրիքի, որը սկսուեց աղօթքով: Ընթրիքէն ետք գիշերային աղօթքը կատարուեցաւ:

Յաջորդ առաւօտ բոլոր մաս-

նակիցները արթնացան առաւօտեան ժամը 8:00-ին նախաճաշելու եւ առաւօտեան աղօթքի մասնակցելու համար: Աղօթքէն ետք, մասնակիցները երկու տարիքային խումբին բաժնուեցան Հոգեւոր եւ մշակութային ծրագիրներու մասնակցելու համար: Բացի դաստիարակչական ծրագիրներու, նախատեսուած էին նաեւ զանազան զբոսայգիներ՝ պար, լող, ոտնազնդակ եւ այլ խաղեր: Երեկոյեան ժամերուն ընթրիքէ առաջ տեղի ունեցաւ երեկոյեան ժամերգութիւն: Ժամերգութեան ընթացքին երիտասարդներն ու երեխաները այդ օրը իրենց կողմէ պատրաստուած աղօթքները ընդերցեցին: Ընթրիքէն ետք երախաները երկու խումբի բաժնուեցան՝ երաժշտական երեկոյի եւ ոտնազնդակի խաղը դիտելու համար:

Կիրակի առաւօտ ճամբարի մեծ սրահի մէջ Խաթակ Սրբազան ճամբարի բոլոր մասնակիցներու ներկայութեան Սուրբ Պատարագ մատուց ընթերականութեամբ՝ Հոգշ. Տ. Մարգարիտ Աբղ. Պէսիսիգեանի: Խաթակ Սրբազան իր Հոգեւոր պատգամին մէջ ներկաներուն յիշեցուց Պենտեկոստէի դէպքը ըսելով «Քիչ առաջ Գործք Առաքելոց 2:1-3 ի ընթերցման ժամանակ լսեցինք որ Քրիստոսի աշակերտները հաւաքուած էին վերնատան մէջ միասին եւ միասիրտ ենք եւ միատեղ կ'աղօթեանք: Վերնատան մէջ Սուրբ Հոգին կրակի լեզուներու նմանութեամբ իջաւ առաքեալներու վրայ եւ անոնք Սուրբ Հոգով լեցուեցան եւ զգացին Աստուծոյ ներկայութիւնը իրենց մէջ: Այդ պարզ ձկնորս մարդիկ աշխարհը փոխեցին»:

Վերջաւորութեան Սրբազան Հայրը իր գնահատանքը եւ շնորհակալութիւնը յայտնեց Սէրժ Տէմիրպաճակի գլխաւորութեամբ Հայ Ճամբարի խորհուրդի անդամներուն ու կամաւորներուն:

Նոր Գիրք
Հայ Քրիստոնէական
Ճարտարապետութիւնը եւ
Նախաքրիստոնէական
Ներգործութիւնը
Յեղինակ՝
Աշոտ Հայկազուն
Գրիգորեան
Հրատարակութիւն
Հ. Բ. Ը. Միութեան
Վահրամ Ապտալեան
Սշակութախյն
հիմնադրամի, 438 էջ,
«Չանգակ» տպարան,
Հայաստան

ՀԱՅ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ
ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ
ՆԱԽԱՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

Ինչու Մարեց «Սրբազան Շուուն»

Շարունակուած էջ 2-էն

մի օրօք գործած ընտրական (եւ ոչ միայն ընտրական) բարքերը՝ «ինչքան ուզես՝ հղքան էլ խփեմ»-ը, դէպի իշխանութիւն տանող ճանապարհն էլ նախկինի պէս անցնի ոչ թէ ընտրատեղամասերի, այլ՝ «միայն Մելիք-Աղամեան փողոցով»։ Այդ ժամանակ, այո, համաժողովրդական ինքնաբուխ կոնսուլիդացիան՝ վերացնելու նախկինների օրօք գործած եւ վերադարձած արատաւոր բարքերը, անխուսափելի կը դառնայ եւ այդ կոնսուլիդացիան առաջնորդելը կը դառնայ ընդամենը տեխնիկայի հարց, էական չէ՝ վազգէն (Բագրատ) Գալստանի, թէ՞ Գալուստ Բագրատեանի տեսքով։

Ահա, այս պարզ ճշմարտութիւնն է, որ ի վիճակի չեն մարսել մինչեւ այժմ տեղի ունեցած շարժում-շողունների քաղաքական շահառուները։ Այդ պատճառով էլ նրանք կուսակցական իրենց գրասենեակներում նստած կամ էլ այլ պետութիւնում գտնուող գրասենեակների հետ համատեղ շարունակում են ձեռնարկել ոչ աղեկուատ, սուբելիտիւ առաջարկ՝ ՀՀ-ում իշխանափոխութեան անհրաժեշտութեան մասին եւ փորձում այդ արհեստական՝ փոքրամասնութեան կողմից աջակցուող առաջարկը պարտադրել մեծամասնութեանը։ Եւ ամէն հերթական՝ ռազմահայրենասիրական փորձի ժամանակ որպէս պատասխան ստանում են հասարակութեան լայն շերտերի կտրուկ «ոչ»-ը, քանի որ իշխանափոխութեան հանրային պահանջարկը համահունչ ու ներդաշնակ չէ իշխանափոխութիւն նախաձեռնողների առաջարկին («ցանկութիւն»-ը եւ «կարիքը» տարբեր հասկացութիւններ են, որոնց սահմանումներն էլ փորձում են լողոզել իշխանագավթման շահառուները)։ Եւ եթէ անգամ կայ այդպիսի պահանջարկ, ապա այն բաւարարելու միջոց որպէս, ինչպէս արդէն ասուեց, դիտարկուած է Սահմանադրութեամբ նախատեսուած գործիքը՝ օրէնքով սահմանուած կարգով եւ ժամկէտում։

Ահա, թէ ինչու է ընդդիմութիւնը ամէն կերպ խուսափում արտահերթ ընտրութիւններ պահանջելուց, քանի որ ընտրութիւնների գործիքը, որպէս ժողովրդի կամքը վերարտադրող երաշխաւորուած՝ ճշգրիտ ու անխարդախ գործիք, չի երաշխաւորում իշխանափոխութիւն պահանջող սուբելիտների ձեռնարկած առաջարկի բաւարարումը՝ «Նիկոլը հեռանայ, մենք գանք, իշխանութիւնը նորից անորոշ ժամկէտով զաւթենք ու երկիրը...» «շողունի բերենք»։

Հետեւապէս, աշնանը փողոցային պայքարը վերսկսուելու, նոր դէմքերով հանդէս գալու պլաններ ունեցողները մեծ հաւանականութեամբ արձանագրելու են նոյն արդիւնքը՝ եթէ որոշեն նորից կանգնել նոյն «փոցիսի վրայ»՝ պահանջելով իշխանութեան հեռացումը։ Ինչ դէմքով էլ նոր կամ նորացուած շարժումը հանդէս գայ, ինչ փաթեթաւորմամբ էլ մատուցի «Նիկոլին տուն ուղարկելու» օրակարգը, այն չի ունենալու հանրային աջակցութիւն։ (Դէ իսկ խորհրդարանում վարչապետին անվտանգութիւն յայտնելու գործընթաց սկսելն անիմաստ է՝ ուժերի յարաբերակցութիւնը հաշուի առնելով)։ Դեմոկրատական երկրներում, ինչպէս փորձն է ցոյց տալիս, փողոցային պայքարի գործիքը մեծ մասամբ օգտագործուած է իշխանութեան կողմից իրականացուող այս կամ այն ռեֆորմին, այս կամ այն նախաձեռնութեանն (օրէնքի նախագիծ, որոշում եւ այլն) ընդդիմանալու, այն չեղարկելու եւ կամ լաւարկելու նպատակով։ (ՀՀ-ում նոյնպէս այդպիսի օրակարգերով ցոյցերի յաջողուած եւ անյաջող փորձերի ենք ականատես եղել)։ Իսկ ահա իշխանութեան փոփոխութեան հարցը որոշուած է յատուկ խցիկներում՝ քուէաթերթիկների միջոցով։

«The Show Must Go On (շոուն պէտք է շարունակուի), բայց ոչ թէ քաղաքական թատերաբեմում, այլ՝ դրա համար նախատեսուած վայրերում՝ թատրոններում եւ համերգասրահներում։

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ»

Ապարդիւն Հանգաւ Հերթական Դաւադրութիւնը

Շարունակուած էջ 11-էն

Դաշնակցութիւնը այսօր ալ առհասարակ տհաս եւ զաղափարագուրկ ընդդիմադիր ջոկատի մէջ կը յաւակնի գլխաւոր դերակատար դառնալու։ Իսկ այդ յաւակնութեան ետին ի՞նչ կը խոստանայ հայութեան։ Յաւալի է որ այս հարցումը ցարդ չէ ունեցած յստակ պատասխան մը, բացի իշխանափոխութենէ։

Քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ իշխանափոխութեան հրամայականը արդար ընտրութիւններով ժողովուրդի ձայներու մեծամասնութեան տիրանալն է։ Այդ հաւանականութիւնը անկարելի նկատողներն են, որ կ'ուզեն իշխանափոխութիւն կատարել փողոցային ցոյցերով։ Անշուշտ որ փողոցը կամ քաղաքի հրապարակները հասարակութեան ընդվզումը, դժգոհութիւնը կամ բողոքը յայտնելու համար բոլորովին օրինական վայրեր են։ Այդ ցոյցերու պատճառակրնայ խանգարուիլ նաեւ քաղաքի բնականոն կեանքը։ Ճանապարհներ-

ը կրնան խցանուիլ, երթեւեկութեան մէջ դժուարութիւններ գոյանալ։ Բայց յստակօրէն ընդգծենք թէ այս բոլորը ընդունելի ու տանելի երեւոյթներ են։ Մինչեւ 12 Յունիս իշխանութիւնները, մասնաւոր ալ ոստիկանութիւնը որոշ զսպուածութիւն պահեց այդ ցոյցերու ընթացքին։ Իսկ 12 Յունիսին Գալստանեանի հրահրած ամբողջ դիմեց անընդունելի արարքին, որն էր ներխուժել Ազգային ժողովի դահլիճը։

Քանի մը տարի առաջ նման դէպք մը պատահած էր ԱՄՆ-ի մայրաքաղաք Ուաշինկթընի մէջ։ Հոն ալ Թրամբի կողմնակիցները չհանդուրժելով ընտրութիւններուն բերած պարտութեան դիմած էին նման անօրինութեան։ Այդ օր ամերիկացի ոստիկաններու ըրածը նոյնն էր ինչ որ Երեւանի ոստիկանութեան 12 Յունիսին միջամտելու պահուն գործադրած կանխամիջոցները։

Այդ մէկը սաղրանք մըն էր, որ կը նպատակադրէր քանի մը տասնեակ զոհեր ապահովել վար-

Գրիգոր Զօհրապ

Շարունակուած էջ 12-էն

տաս գողտր քերթուածներ են անոնք, որոնցմէ շատերը ոչ միայն ցոյց կու տան չափածոյին նկատմամբ նորավիպագիրին հմտութիւնը, այլեւ անոնցմէ շատերուն մէջ անոր կնամեծարութեան պատկերաւոր շեշտադրումները. ըմբռնանք «Տարակոյս» քերթուածը։

Տանթլնետի փոփոխումը կը մտնու
Երերալով՝ նաու մը պէս, ալեհերձ.

Աչքերու մէջ ցանկութիւններ կը գտնու,
Ու կը հրճուիս կնկան մը պէս այլամերձ։

Մատուցումի մը պէս կարծես կը ծփան
Կոհակաւետ մարմնիդ բոլոր գիծերը,
Ծրփանքով մը օձագալար, խօլակամ,
Եւ կը գմայլիս ապշած՝ տղան եւ ծերը։

Ամէն այրերն յորձանքիդ մէջ կը դառնան,
Ու կը փոխուիս խելօքներն ալ՝ խեղդերու.
Սուրբերն անգամ իսկոյն վրադ աչք կը բառնան,-
Հոսանքն ես դուն սարսուռներու, տեղներու։

Ըսէ՛ շիտակ, թէ սիրեցիր քիչ մը զիս,
Ո՛վ հասուն կից, որ խոնքէնքը մարմնիդ մէջ՝
Տարիներուն դէմը կ'ելլես կ'ընդվզիս,
Զինածաղի՞կ արդեօք՝ կամ Հունրն ես անշէջ։

Հուշակ է շահած Զօհրապի մէկ ճառը Օսմանեան խորհրդարանին մէջ՝ ի պաշտպանութիւն կիրներուն։ Կը մէջբերեմ որոշ տողեր միայն. «... ձիշդ է, որ ա՛յրն է կնոջ վրայ հսկողը, բայց պատշաճ կ'ըլլայ որ ատանկ պարագաներուն քիչ մը մեղմ վերաբերում ցոյց տանք կիրներուն հանդէպ, մտածելով որ այս ժողովը միմիայն այրերէ բաղկացած է եւ կիրներ չեն մասնակցիր անոր։ Կ'ըսեն թէ շնութեան պարագային պատասխանատուութիւնը կնոջ վրայ կը ծանրանայ։ Ես ամէնէն մեծ յանցանքը այր մարդուն քով կը գտնեմ, նո՛յնիսկ ընկերային արդի պայմաններուն

մէջ...», վասնզի այրերը շատ աւելի դիւրութիւններ ունին՝ քան կիրները՝ իրենց ուզածնին պէս ապրելու...։ Կ'ըսէք նաեւ, թէ կնոջ անհաւատարմութիւնը սերունդին խաթարուելուն պատճառ կ'ըլլայ՝ ապօրինի ծնունդներ առաջ բերելով։ Ինծի համար այս տեսակ բան մը նշանակութիւն չունի, ապօրինի ծնունդի տեսակէտ չեմ ընդունիր։ Միջին դարուն էր որ ազնուականութիւնը նշանակութիւն մը ունէր. «Ես այնինչ ազնուականին գաւակն եմ» կ'ըսէին։ Ի պատիւ 20-րդ դարուն՝ պէտք է խստիւ մերժել այս տեսակ բան մը։ Ազնուականութիւն չկա՛յ։ Սահմանադրութիւնը բոլոր օսմանցիները հաւասար կը նկատէ։ Երբ նորածին մը դժբախտութիւնը ունեցած է մասնաւոր ծնողքէ մը զուրկ ըլլալու, վայել է որ զայն օսմանցիութեան փառքէն զուրկ պահենք, երբ, ընդհակառակն ամբողջ Օսմանեան ազգը պարտականութիւնը ունի այդ նորածինին ծնողքը ըլլալու։ Ո՛րեւէ օսմանցի երբ անծանօթ ծնողքի մըն ալ գաւակ ըլլայ, աշխարհ եկած օրէն հաւասար է օրինաւոր ծնողներու բոլոր գաւակներուն հետ...»։

Ընտանեկան, բարոյական, դաստիարակչական հարցեր, գորս բարձրացուցած է Գրիգոր Զօհրապ Օսմանեան խորհրդարանէն ներս աւելի քան հարիւր տարի առաջ։ Այր մարդու եւ կնկայ միջեւ իրաւունքներու հաւասարութեան կամ անհաւասարութեան շուրջ բոլուն վիճաբանութեանց տեղիք տուող խնդիրները, քննարկումները ցայսօր ալ կը շարունակուին՝ առանց ունենալու արդար լուծում։

Բայց, այս բոլորէն վեր ու անջատ, Գրիգոր Զօհրապ հաստատապէս կը մնայ այն գեղարուեստագէտը, Տիլթթընիթը, որուն մտաւոր ու բանաւոր ուժերուն հանգումն է ետք, իր «եղբայրներ»ուն ձեռամբ գագանօրէն յօշոտուելէ յետոյ, իր կենսասէր կեանքի Երզրին հարուստ երանգապնակ եղերականօրէն կոտրելէն ետք միայն, մեր ժողովուրդն ալ զգաց արժէքը կորսուած իր մեծ գրագէտին, որ միացաւ մահուան կարաւանին իր եղբունահար գրչեղբայրներուն՝ Սիւսմանթոյին, Դանիէլ վարուժանին, Ռուբէն Սեւակին, Ռուբէն Զարարեանին, Երուխանին, Թլկատինցիին եւ միւս բիւրաւոր նահատակներուն...։

«Աղթամար»-«Ծաղիկ»

կաբեկելու համար գործող իշխանութիւնը։

Ազգային բարեբախտութիւն է, որ այդ սաղրանքը չէ հասած իր հետապնդած նպատակին։
Վերեւ նշած էինք բեմի ետին գործող դերակատարներուն։ Այդ դերակատարներու ազդեցութեան գօտին կը գերազանցէ երկրի սահմանները եւ դուրսէն կը ստանայ շատ յստակ գորակցութիւն։ Պարզ է թէ նախկիններու վերադարձը ամենամեծ ուրախութիւնը պիտի պատճառէ ոչ այժմ Քրեմլինի ղեկին նստողներուն։

Զեր Ծանուցումները Վստահեցէք
«Մասիս» Շաբաթաթերթին
Massis2@earthlink.net (626) 797-7680

Եւրո-2024. Սպանիան Գերագանցելով Վրաստանին Յասաւ Քառորդ Եզրափակիչ

Ֆուտպոլի Եւրոպայի առաջնութեան 1/8 եզրափակիչին իրարու դէմ մրցեցան Սպանիան եւ Վրաստանը:
Քլոնի մէջ կատարուած խաղի մեկնարկին, բացայայտ առաւելութիւն ունէր Սպանիոյ ընտրանին, որ իրարու ետեւէ գրոհներ կը կազմակերպէր: Սակայն խաղի 18-րդ վայրկեանին Վրաստանի արագ հակադրոհի ժամանակ սպանացիներու կազմէն ինքնակոլի հեղինակ դարձաւ Լէ Նորմանդը:
Երկրորդ կէսին սպանացիները շարունակեցին տիրել գնդակին եւ կարողացան եւս 3 գնդակ ուղարկել վրացիներու դարպասը:
Եւրոպայի առաջնութեան քառորդ եզրափակիչին Սպանիայի մրցակիցը Գերմանիան է: Այդ խաղը կը կայանայ Յուլիս 5-ին:

Անգլիան Յասաւ Քառորդ Եզրափակիչ

Ֆուտպոլի Եւրոպայի առաջնութեան 1/8 եզրափակիչին Անգլիան յաջորդ փուլի ուղեգրի համար մրցեցաւ Սլովակիայի հետ:
Սլովակիան կարողացաւ նշանակել առաջին կոլը:
Երկրորդ կէսը կը տիրապետէին ամբողջ խաղին եւ աւելացուած վերջին վայրկեանին գրաւելով Սլովակիայի բերդը կարողացան հաւասարեցնել արդիւնքը:
Լրացուցիչ ժամանակի 2-րդ վայրկեանին Հէրի Քեյնը նշանակեց Անգլիոյ յաղթանակի կոլը:
Քառորդ եզրափակիչին Անգլիոյ մրցակիցը պիտի ըլլայ Զուիցերիան, որ 1/8 եզրափակիչին պայքարէն դուրս մղեց Իտալիան: Այդ հանդիպումը կը կայանայ Յուլիս 6-ին:

Գերմանիան Յասաւ Քառորդ Եզրափակիչ

Ֆուտպոլի Եւրոպայի առաջնութեան 1/8 եզրափակիչի շրջանակներուն Գերմանիան մրցեցաւ Դանիայի հետ:
Տրիթմոնտի մէջ կայացած խաղի առաջին կէսի 35-րդ վայրկեանին մրցավարը՝ ամպրոպի պատճառով, դադարեցուց խաղը: Հանդիպումը վերսկսաւ 20 վայրկեան ետք: Առաջին կէսին այդպէս ալ կոլ չարձանագրուեցաւ:
Երկրորդ կէսին գերմանացիք երկու կոլ նշանակելով ապահովեցին իրենց տեղը քառորդ եզրափակիչին:

Չիլի, ԱՄՆ եւ Մեքսիք Ըլլալով Դուրս Մնացին Ամերիկայի Գաւաթի Փլեյ-Օֆֆ-Էն

Ֆուտպոլի Չիլիի հաւաքականը 20 տարուան մէջ առաջին անգամ չկարողացաւ հասնիլ Ամերիկայի գաւաթի քառորդ եզրափակիչ՝ խմբային փուլի երեք խաղերու ընթացքին վաստակելով 2 կէս:
Դուրս մնացին նաեւ ԱՄՆ-ի եւ Մեքսիքի հաւաքականները:
Առաջին անգամ քառորդ եզրափակիչ հասաւ Գանատան, որը 4 կէսով երկրորդն է: Աշխարհի ախոյեան Արժանիան երեք յաղթանակ տարած է:

Հ.Մ.Մ.ի Սահարա Ֆութպոլի Խումբը Բաժակակիր

Կիրակի, 30 Յունիս, 2024-ին, առաւօտեան ժամը 10:00ին Լոս Անճելոսի Grifit Park-ի դաշտին վրայ աւարտական խաղին Հ.Մ.Մ.ի «Սահարա» խումբը մրցեցաւ «Celtic FC» խումբին դէմ:
Հ.Մ.Մ.ի «Սահարա» բուն պայքար մղեց յաղթանակի համար, սակայն խաղը աւարտեցաւ 1-1 հաւասար արդիւնքով:
Դիմուեցաւ 11 մեթրանոցներու, որուն ընթացքին (penalty) Հ.Մ.Մ. փայլուն հասաւ յաղթանակի՝ 2-1 արդիւնքով եւ տիրացաւ Los Angeles Municipal League soccer-ի ախոյեանութեան բաժակին:
Յաջորդ եղանակին Հ.Մ.Մ.ի «Սահարա» իրաւունք պիտի ունենայ հանդէս գալու Metro Լիկայի առաջին դասակարգին մէջ:
Վարձքերնիդ կատար Հ.Մ.Մ. Սահարա խումբի մարզիկներ եւ պատասխանատուներ:
Բոլորին կը մաղթենք նորանոր յաջողութիւններ:

Պատանեկան Եւ Հայաստանը Երկրորդն Է Խմբային Պայքարին Մէջ

Պոսնիա եւ Հերցեգովինայի մայրաքաղաք Սարաեւոյի մէջ աւարտած բռնցքամարտի Եւրոպայի պատանեկան առաջնութեան Հայաստանի հաւաքականը 3 ոսկէ, 6 արծաթէ եւ 1 պրոնզէ մետալով խմբային պայքարին երկրորդն է 38 երկիրներու մէջ:
Տղաներու մրցաշարին Հայաստանի 13 մասակիցներէն 8-ը դարձած է մետալակիր: Աղջիկներու պայքարին Հայաստանի 4 մարզուհիներէն երկուսը նուաճեցին մետալ:

Որակապէս Այսպիսի Ուժեղ Խումբ Երբեք Ողիմպիական Խաղերու Չենք Ուղարկել. Կարէն Գիլոյեան

Հայաստանի ողիմպիական հաւաքականը թէպէտ մեծաթիւ է, սակայն որակապէս ուժեղ խումբ է:
«Արմէնպրես»-ի հետ գրոյցի ընթացքին նման կարծիք յայտնեց Հայաստանի Հանրապետութեան կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ սպորտի նախարարի տեղակալ Կարէն Գիլոյեանը:
«Որակապէս այսպիսի ուժեղ խումբ երբեք Ողիմպիական Խաղերու չենք ուղարկած: Այո, մասնակիցներու թիւը քիչ է, բայց որակը շատ բարձր է: Մենք, վստահաբար, կ'երթանք մետալներ նուաճելու: Ամէն ինչ կը վկայեն, որ մարզիկները պէտք է լաւ ելոյթ ունենան», - ըսաւ Գիլոյեանը:
Վերջինս շեշտեց, որ նման եզրահանգման եկած է վերջին տարիներուն միջազգային ասպարէզին մէջ հայ մարզիկներու զբանցած արդիւնքներու հիման վրայ: Ըստ Կարէն Գիլոյեանի՝ մետալային յաւակնութիւններ ունի առնուազն 10 մասնակից:
Մինչ այս Փարիզ-2024-ի ուղեգիր ապահոված է 14 մարզիկ:

